PROPOSTES PER A LA DEFENSA DELS DRETS DE LES GENERACIONS FUTURES. CATALUNYA

Compareixença del Defensor de les Generacions Futures davant del Parlament

Informes Administració
al Parlament i al Defensor de las generaciones futures

Informes d'evaluació dels impactes de normes i polítiques durant la consulta pública

Exàmen voluntari anual realitzat pel govern/conselleries sobre la Implementació de l'Agenda 2030

PARLAMENT DE CATALUNYA

Informes Defensor generacions futures

Revisió i recomanació de mesures dels informes d'evaluació de normes i polítiques

Anàlisi del cumpliment de les evaluacions d'impacte de les activitats normatives i planificadores

Anàlisi del cumpliment dels objectius i fites declarades en el pla per a la Implementació de l'Agenda 2030

0. INTRODUCCIÓ

1. ARGUMENTANT LA NECESSITAT DE TENIR UNA NORMA QUE DEFENSA EL BENESTAR DE LES GENERACIONS FUTURES . OBJECTIUS I PRINCIPIS

2. UN DEFENSOR DE LES GENERACIONS FUTURES

3. OBJECTIUS DEL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE I POLÍTIQUES PÚBLIQUES COMPLIMENT, MESURAMENT I SEGUIMENT

4. IMPACTE DE LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES EN EL BENESTAR DE LES GENERACIONS FUTURES. AVALUACIÓ DELS IMPACTES

5. APROFUNDIMENT DE LA DEMOCRÀCIA. PARTICIPACIÓ CIUTADANA

6. VIURE DINS DELS LÍMITS PLANETARIS

7. UN MÓN MÉS JUST I EQUITATIU. BENESTAR PER A TOTS SENSE DEIXAR NINGÚ ENRERE

8. INNOVACIÓ SOCIAL PER AFRONTAR ELS REPTES DEL FUTUR

9. UNA GOVERNANÇA MÉS ENFOCADA EN ELS REPTES DEL FUTUR. AMPLIAR ELS PRINCIPIS DEMOCRÀTICS I LA CAPACITAT INNOVADORA

- **ANNEX 1 : EXEMPLES DE PROPOSTA DE MILLORA A LES ESTRATÈGIES, PLANS I INFORMES DE RESULTATS**
- **ANNEX 2: GUIES PER A L'AVALUACIÓ DE LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES**
- **ANNEX 3 EINES DE PARTICIPACIÓ**

0. INTRODUCCIÓ

Hi ha una percepció generalitzada entre els joves que el futur que els espera serà pitjor que el futur que els esperava als pares. L'esperança de progressar que ha acompanyat les generacions de la postguerra, ha desaparegut i hi ha motius que ho expliquen: la manca d'habitatge assequible, la dificultat per emprendre una vida autònoma per raons econòmiques o de seguretat a l'ocupació, la desigualtat que s'hereta injustament de pares a fills, l'apreciació que la cobertura de serveis de l'estat de benestar empitjorarà en el futur a causa de l'envelliment de la població que tensionarà la capacitat dels serveis sanitaris o la disminució de la ràtio entre treballadors i jubilats que comprometrà la sostenibilitat el sistema de pensions.

En aquest complex entramat, són els reptes mediambientals i climàtics els que estressaran més les condicions de vida de totes les persones, especialment les més joves. La sequera, la desertificació del sòl, la desaparició d'espècies, la calor extrema i els fenòmens meteorològics destructius ja estan generant impactes negatius en el benestar, la salut i l'economia de tota la societat del futur durant moltíssimes dècades.

Les conseqüències d'aquest sistema econòmic que ja s'ha demostrat ambientalment insostenible seran, o ja són, immenses i ens afectaran a tots sense possibilitat d'escapatòria.

Però la crisi actual té una altra aresta important, ja que tot aquest context ha afavorit que apareguin també una sèrie de reptes democràtics. A Espanya el 80% dels menors de 30 anys sent que els polítics no els escolten, segons un estudi recent . Aquestes dades situen Espanya com el segon país, dels analitzats, amb pitjors dades després de Sud-àfrica. Segons un altre estudi, el 74% dels alumnes espanyols de 14 anys afirma que els representants polítics no es preocupen prou per les necessitats dels seus votants i un 83% creu que tenien massa poder. El més preocupant és que un 33% dels alumnes no creuen que la democràcia sigui la millor forma de govern. Aquesta manca de confiança en la democràcia pot derivar aquests joves a optar per opcions autoritàries.

Revertir aquesta situació requereix actuar en múltiples dimensions. En aquest document proposem una sèrie d'actuacions que al nostre criteri són necessàries i urgents per donar solució als problemes assenyalats i oferir a la població i especialment a la joventut un camí d'esperança.

Anar al començament

1. ARGUMENTANT LA NECESSITAT DE TENIR A UNA NORMA DE DEFENSA EL BENESTAR DE LES GENERACIONS FUTURES

1. EXPOSICIÓ DE MOTIUS

Les decisions que s'adoptin avui determinaran la qualitat de vida dels ciutadans durant dècades. Tot i que moltes problemàtiques requereixen respostes immediates, les institucions també han de considerar sistemàticament el llarg termini en la formulació de polítiques i la manera com les decisions actuals afectaran el futur dels ciutadans.

Davant d'una crisi sistèmica multidimensional sense precedents, cal redreçar la situació, cosa que implica ressituar els valors i les prioritats que ordenen la nostra relació amb l'entorn natural amb perspectiva i responsabilitat intergeneracional.

El benestar de les generacions presents i futures només serà possible si garantim que els organismes públics i qualsevol actor privat tinguin en compte, en termes de benestar ambiental, social, econòmic i cultural, les externalitats negatives de totes les actuacions i planificacions, i el seu impacte sobre les futures generacions per garantir el dret a viure en un context ecològic i territorial òptim en una societat econòmica i socialment justa.

Els organismes públics hauran de planificar i actuar tenint en compte els principis bàsics de la democràcia i el bon govern: "el llarg termini", "la prevenció i la precaució (Do no Harm)", "la integració", la "transparència", la "participació, la implicació" i "la col·laboració":

"El llarg termini" per evitar actuar només de manera reactiva sense anar a l'arrel dels problemes. Les solucions sostenibles requereixen planificació i actuacions a llarg termini. Són solucions que requereixen actuar ara per obtenir resultats demà, com l'ús eficient i proporcionat dels recursos, la conservació de la biodiversitat i la transformació cap a una societat descarbonitzada.

"Prevenir i precaució" per evitar les conseqüències negatives derivades de les males decisions.

"Integrar" el conjunt d'accions desenvolupades pels diferents departaments i actuar holísticament per evitar contradiccions i contrapartides entre unes polítiques i les altres i per impulsar les sinergies.

"Transparència", capacitat i voluntat de retiment de comptes. Garantir la qualitat i l'accessibilitat en els procediments de consulta pública. Regulació dels grups de pressió i interès.

"Participació" Millorar el funcionament i l'eficàcia de la participació ciutadana en els òrgans consultius de l'Administració, perquè tinguin capacitat propositiva i una representació inclusiva i diversa.

"Implicar" tota la societat en el compromís d'avançar cap a una societat més justa, més sostenible i més solidària amb les futures generacions".

A nivell internacional, **la declaració sobre les Generacions Futures de La Cimera del Futur de les NU** reconeix que les nostres decisions, accions i inaccions d'avui tenen un efecte multiplicador intergeneracional. Es reconeix **la responsabilitat de les generacions actuals de deixar un futur millor a les generacions futures i de complir el mandat de satisfer les demandes del present guardant els interessos de les generacions futures i adopta una sèrie de compromisos que fem nostres:**

- Emprendre **estratègies integrals** i específiques per assolir el desenvolupament sostenible, la resiliència global i **eradicar la pobresa,** inclosa la pobresa extrema, en totes les seves formes i dimensions, **per satisfer les necessitats de les generacions presents sense comprometre la capacitat de les generacions futures per satisfer les seves necessitats.**

- **Garantir la justícia climàtica prioritzant accions urgents** sobre el canvi climàtic, la pèrdua de biodiversitat, la contaminació, la desertificació, l'escassetat d'aigua i altres desafiaments ambientals per salvaguardar les comunitats vulnerables i garantir un medi ambient segur, saludable i sostenible.

- Aprofitar la ciència, les dades i la prospectiva estratègica per **garantir el pensament i la planificació a llarg termini, desenvolupar i implementar pràctiques sostenibles i les reformes institucionals necessàries per a una presa de decisions preparada per al futur,** alhora que es fa que la **governança sigui més anticipatòria** , adaptable i receptiva als riscos i desafiaments futurs.

- **Transformar els nostres sistemes de comptabilitat nacional i global promovent l'ús de futures avaluacions d'impacte,** desenvolupant anàlisis de riscos anticipats més sòlids i elaborant un enfocament multidimensional per tenir en compte índicadors més enllà del PIB.

- **Invertir en capacitat per preparar-se millor i respondre a futures crisis** globals evitant i mitigant riscos mitjançant l' **ús de pronòstics i previsió** , garantint alhora que els grups i països més vulnerables no suportin costos i càrregues desproporcionades de mitigació, restauració i creació de resiliència.

- **Adoptar un enfocament intersectorial que impliqui la coordinació dels departaments i organismes** de la Generalitat de Catalunya , fins i tot a nivell de govern local, en el desenvolupament, avaluació i implementació de polítiques que salvaguardin els interessos de les generacions futures.

- **Desenvolupar associacions amb parts interessades rellevants, inclosa la societat civil, el món acadèmic, la comunitat científica i tecnològica i el sector privat** , així com associacions intergeneracionals, per compartir millors pràctiques i desenvolupar idees innovadores, de llarg termini i amb visió de futur a fi de respectar, protegir i satisfer les necessitats, interessos i drets de les generacions futures.

2. PROPOSTES

1 . Necessitat d'una norma

Ens cal una norma que protegeixi les generacions futures té com a objecte principal promoure la coherència entre les polítiques per caminar cap a un desenvolupament sostenible, i així vetllar perquè totes les actuacions de les institucions públiques de Catalunya garanteixin el benestar ecològic, econòmic i social, no només de les generacions presents, sinó també de les futures.

Aquesta norma ha d'integrar una sèrie de conceptes que considerem 'bàsics' per poder promoure un desenvolupament sostenible, que pari atenció a les dimensions ambiental, econòmica, social, cultural i política:

1. **"Desenvolupament Sostenible"** significa la capacitat de satisfer les necessitats del present sense comprometre la capacitat de les generacions futures per satisfer les seves pròpies necessitats.

2. **"Solidaritat entre generacions"** significa garantir l'equitat i el respecte pels drets de les generacions presents salvaguardant l'equitat i els drets de les futures. Assegurar que les decisions i accions actuals no comprometin el benestar i els recursos de les generacions futures, promovent la sostenibilitat i la responsabilitat cap al futur.

3. **"Coherència Política per al Desenvolupament Sostenible"** significa la necessitat d'alinear les polítiques i les accions dels diferents sectors governamentals i actors rellevants per assolir els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de manera integrada i coherent. Això implica coordinar les polítiques econòmiques, socials i ambientals per abordar els desafiaments interconnectats del desenvolupament sostenible, assegurant que no hi hagi contradiccions entre les diferents iniciatives i que totes treballin en conjunt cap a un objectiu comú. La coherència política és fonamental per garantir un enfocament holístic i efectiu en la implementació de l'Agenda de Desenvolupament Sostenible a nivell nacional i internacional. La Coherència Política per al Desenvolupament Sostenible requereix una visió estratègica que inclou:

    - **Un compromís polític en la manera de fer política** que ha d'afectar necessàriament tota la funció i l'estructura del Govern.
    - **Un plantejament a llarg termini que transcendeix els cicles electorals curts.**
    - **La integració política de les diverses dimensions del desenvolupament sostenible (social, econòmica i ambiental).**

4. **"Límits planetaris"** són aquells paràmetres físics que el nostre sistema socioeconòmic no haurà de sobrepassar , com el pressupost de carboni, la petjada material i la producció de radioisòtops artificials. El desenvolupament social i econòmic està inextricablement vinculat als processos interrelacionats

dins del complex sistema biofísic de la Terra i com a tal està subjecte als límits planetaris.

2 . Principis

En actuar d'acord amb els objectius del "Desenvolupament Sostenible", la "Solidaritat entre Generacions" i la "Coherència Política per al Desenvolupament Sostenible" , un organisme públic ha de tenir en compte aquests principis:

1. Respectar i observar els principis fonamentals dels drets humans, que abasten els drets polítics, civils, econòmics, socials i culturals, i les llibertats fonamentals per a tothom, el dret a exercir-los i gaudir-ne sense distinció ni discriminació de cap mena.

2. Respectar el principi de dignitat de la vida: entès com la prevalença del dret a una vida digna, que es fonamenta en la justícia ecosocial, la justícia climàtica i la justícia intergeneracional i intrageneracional, interterritorial, local i global.

3. Garantir els drets de les generacions futures a prosperar i assolir un desenvolupament sostenible, fins i tot abordant la transmissió intergeneracional de la pobresa, la desigualtat i la injustícia.

4. Restaurar i mantenir un medi ambient segur, saludable i sostenible, abordant els problemes urgents del canvi climàtic, la degradació mediambiental, la pèrdua de biodiversitat i la contaminació.

5. Els principis d'ecodependència i interdependència impliquen que el territori s'ha d'entendre com una gran reserva d'espècies, hàbitats i ecosistemes que compleixen una funció essencial des del punt de vista de sosteniment vital i essencial dels sistemes econòmics i socials de les generacions presents i futures.

6. El principi del bé comú: la vocació del territori ha de ser el sosteniment de la vida, atenent els potencials i els límits que això implica i sempre fent prevaler el bé comú per sobre dels interessos econòmics i de mercat que atemptin o vagin en detriment de l'objectiu irrenunciable de garantir el dret a la vida, el dret a la salut, el dret a un medi ambient sa, el dret a un habitatge digne i el dret a una renda, ara i en el futur.

7. El principi de no regressió: entès com una obligació imposada a les institucions públiques per no reduir els estàndards de protecció ambiental.

8. Visió a llarg termini: considerar les implicacions a llarg termini de les decisions i mesures adoptades avui. La importància d'equilibrar les necessitats a curt termini amb la necessitat de salvaguardar la capacitat de satisfer les necessitats a llarg termini, especialment quan les mesures adoptades per satisfer les necessitats a curt termini poden tenir efectes perjudicials a llarg termini.

9. Integració – actuar per maximitzar la contribució a tots els objectius en totes les accions: els objectius són indivisibles i no poden intercanviar-se entre si **.** La necessitat d'adoptar un enfocament integrat, considerant que:

    a. Els objectius de benestar d'un organisme públic poden impactar en els objectius de benestar de qualsevol altre organisme públic.
    b. Els objectius de benestar dels organismes impacten entre si o sobre els objectius d'altres organismes públics, en particular quan les mesures adoptades per un organisme per contribuir a assolir un objectiu, poden ser perjudicials per assolir-ne un altre.

10. Participació, transparència i col·laboració: implicar totes les parts interessades en la presa de decisions i accions que afectin el seu futur. Afavorir i promoure la involucració d'actors diversos, tant públics com privats, en la consecució dels objectius de benestar, als efectes d"assegurar una representació global de la societat. Col·laboració: treballar més enllà de les fronteres institucionals i sectorials per actuar de manera coherent i estratègica en pro del benestar de les generacions futures. Actuar en col·laboració amb qualsevol altra persona (o amb diferents parts de l'organisme) podria ajudar aquest organisme a assolir els seus objectius de benestar, o ajudar un altre organisme a assolir els seus objectius.

11. Principi de precaució: pretén evitar danys greus o irreversibles d'impacte ambiental, la qual cosa implica actuar amb cautela en els casos en què no existeix informació suficient sobre l'impacte ambiental que pot suposar una activitat, disposició normativa o política concreta. Entre altres coses, implica que la manca de certesa científica o tècnica no ha d'impedir prendre decisions per prohibir o limitar activitats quan es tenen sospites fonamentades que poden tenir efectes greus o irreversibles per al medi ambient o per a la salut de les persones.

12. Principi de prevenció: intentar limitar o evitar problemes futurs en lloc d'esperar a resoldre'ls més tard. Adoptar les mesures necessàries per evitar o reduir el dany ambiental. Es refereix a aquells danys que són coneguts amb certesa i que cal evitar, ja que els danys al medi ambient es converteixen en irreversibles i, en cas de poder-se reparar, les seqüeles són intenses i duradores.

13. Desplegament de recursos i finançament adequat, orientat a la consecució dels objectius de benestar, a efectes de prevenir problemes en la seva implementació i evitar mesures que suposin un resultat deficient d'aquests objectius o suposin un deute públic inassumible.

Anar al començament

2. UN DEFENSOR DEL BENESTAR LES GENERACIONS FUTURES

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

No hi ha cap instrument internacional vinculant que atorgui a les generacions futures drets exigibles. Tampoc no hi ha mecanismes legals que garanteixin que les generacions futures puguin gaudir d'un planeta vivible.

El curt termini en la presa de decisions polítiques és una conseqüència dels cicles electorals que empenyen els governs a presentar resultats cada quatre anys per obtenir rèdits electorals. A més, els governs se senten pressionats a actuar per respondre a les necessitats de les generacions actuals, en detriment de les generacions futures. Aquests incentius a actuar a curt termini han portat la humanitat a sobrepassar ja sis dels nou limits planetaris a prendre unes polítiques públiques que no garanteixen un desenvolupament sostenible respecte als objectius ecològics, socials ni econòmics.

La creació de la figura d'un defensor de les generacions futures, que actuï en la seva representació i que vetlli pels seus drets ajudarà a fer que les accions preses en el present per satisfer les nostres necessitats no perjudiquin la satisfacció de les necessitats dels ciutadans del futur.

Al defensor de les generacions futures se li assigna la responsabilitat de representar-les, protegir-ne el futur benestar i defensar els seus drets futurs a través de l'escrutini de polítiques, reformes i inversions.

PROPOSTA DE CREACIÓ DE LA INSTITUCIÓ DEL DEFENSOR DEL LES GENERACIONS FUTURES

- **Creació de la figura del defensor de les generacions futures, que actuï en la seva representació i que vetlli pels seus drets.**
- El Defensor del Poble és la **institució independent que té el potencial d'exercir la responsabilitat de representativitat i defensa del benestar de les Generacions Futures.**
- **Atorgar al Defensor de les Generacions futures les competències següents:**
    a. **Elaborar l'informe anual de valoració sobre les avaluacions *ex ante i ex post* de l'activitat normativa i planificadora realitzades per l'administració.**
    b. **Elaborar l'informe anual sobre la valoració del grau de compliment per part dels organismes responsables, del progrés en el compliment de l'Agenda 2030.**
    c. **Realitzar investigacions o altres estudis vinculats a la integració de la mirada del desenvolupament sostenible i la coherència de polítiques**

a les diverses fases de disseny, implementació i avaluació de Polítiques Públiques.

d. **Brindar assessorament o assistència a les administracions. També fer recomanacions als consellers.**

DETALL DELS DEURES I DEL FUNCIONAMENT DE LA INSTITUCIÓ DEL DEFENSOR DEL LES GENERACIONS FUTURES

1. Deure general del Defensor de les Generacions Futures

El deure general del Defensor del Benestar de les Generacions Futures és:

a. **Rebre les demandes directes de ciutadans** preocupats per les **implicacions a llarg termini de les accions i inaccions del govern** .

b. **Promoure els principis de "Desenvolupament Sostenible", "Solidaritat entre generacions" i Coherència de Polítiques.**

c. **Actuar com a guardià de la capacitat de les generacions futures** per satisfer les necessitats

d. **Encoratjar els organismes públics a tenir més en compte l'impacte a llarg termini de les actuacions.** Amb aquesta finalitat:

   i. Monitoritza i avalua en quina mesura s'estan complint els objectius i les fites d'acord amb els compromisos adquirits als plans d'implementació de l'Agenda 2030.

   ii. Contribueix que els legisladors i les administracions públiques respectin i avancin cap als objectius de benestar intergeneracional.

2. Les funcions del Defensor de les Generacions Futures

Les funcions del Defensor del Benestar de les Generacions Futures són:

1. **Emetre opinió dels informes d'avaluació d'impacte intergeneracional elaborats per les institucions públiques en els procediments normatius i planificadors durant el tràmit d'audiència**. La valoració pot ser favorable o desfavorable. Quan sigui desfavorable, detallarà els elements que considera que poden incidir negativament en el benestar de les generacions futures i argumentarà el perquè.

2. **Emetre opinió sobre l'informe d'avaluació d'impacte sobre el benestar de les generacions presents i futures en l'avantprojecte de llei de pressupostos**.

3. **Elaborar un informe anual de valoració sobre les avaluacions de l'activitat normativa i planificadora realitzades per l'administració**, els impactes detectats i les mesures preses pels òrgans responsables per evitar o mitigar els impactes negatius, amb especial atenció en els impactes a llarg termini. **Aquest informe es presentarà a la compareixença anual davant del Parlament.**

4. **Elaborar l'informe anual sobre el grau de compliment per part d'organismes responsables del progrés en el compliment de l'Agenda 2030** i, en conseqüència de l'avaluació de les polítiques públiques. **Aquest informe es presentarà a la compareixença anual davant del Parlament.**

5. **Realitzar investigacions o altres estudis** sobre:

    i. La mesura en què les metes de les polítiques públiques i els seus indicadors són consistents amb els principis de desenvolupament sostenible, solidaritat entre generacions i coherència política per al desenvolupament sostenible.

    ii. La mesura en què es tenen en compte els principis de desenvolupament sostenible, solidaritat entre generacions i coherència política per al desenvolupament sostenible als indicadors publicats per les administracions corresponents.

    iii. Els principis de desenvolupament sostenible, solidaritat entre generacions i coherència política per al desenvolupament sostenible, incloent com s'apliquen per establir i assolir objectius i metes,

    iv. Qualsevol tema relacionat que pugui repercutir al benestar econòmic, social, ambiental i cultural dels ciutadans.

6. **Revisar el grau en què un organisme públic salvaguarda la capacitat de les generacions futures de satisfer les seves necessitats** tenint en compte l'impacte a llarg termini de les decisions preses per l'organisme.

7. **Brindar assessorament o assistència a les administracions. També fer recomanacions als consellers** sobre les metes dels ODS o sobre els indicadors per mesurar-les.
8. **Proporcionar assessorament a la Sindicatura de Comptes** sobre els principis del desenvolupament sostenible, solidaritat entre generacions i coherència política per al desenvolupament sostenible.

3. Recomanacions efectuades pel Defensor de les Generacions Futures

1. El Defensor de les Generacions Futures, en emetre la valoració motivada sobre els informes d'avaluació de l'activitat normativa i planificadora, podrà fer recomanacions

sobre mesures dirigides a neutralitzar possibles impactes negatius i a garantir que aquestes activitats normatives o planificadores contribueixin al benestar present i futur i no el perjudiquen.

2. El Defensor de les Generacions Futures, en brindar assessorament o assistència a les administracions, també podrà fer recomanacions als consellers sobre objectius i les fites dels ODS o els indicadors per mesurar-les.

3. El Defensor de les Generacions Futures haurà de publicar als seus informes anuals, les recomanacions emeses, descrites en aquest apartat.

4. Deure de seguir les recomanacions

1. Els organismes públics han de prendre totes les mesures raonables per seguir una recomanació del Defensor de les Generacions Futures, llevat que l'organisme públic estigui convençut que hi ha bones raons per no seguir la recomanació en determinades matèries o en cap, o decideix un pla de acció alternatiu respecte a l'objecte de recomanació.

2. L'organisme públic ha de publicar la resposta a una recomanació feta pel Defensor de les Generacions Futures i si l'organisme no segueix la recomanació, la resposta ha d'incloure les raons per no seguir-la i explicar quin pla d'acció alternatiu, si escau, proposa prendre.

5. Informes del defensor de les Generaciones Futures

1. **El Defensor de les Generacions Futures ha d'elaborar i presentar en la compareixença anual davant del Parlament , els dos informes previstos als punts (3) i (4) de l'apartat 3 :**

    a. **Elaborar un informe anual de valoració sobre les avaluacions *ex ante*, intermèdia i *ex post* de l'activitat normativa i planificadora realitzades per l'administració**, els impactes detectats i les mesures preses pels òrgans responsables per evitar o mitigar els impactes negatius, amb especial atenció en els impactes a llarg termini o bé, sobre l'absència d'aquestes avaluacions.

    b. **Elaborar l'informe anual sobre el grau de compliment per part d'organismes responsables del progrés en el compliment de l'Agenda 2030** i, en conseqüència de l'avaluació de les polítiques públiques.

2. **El Defensor de les Generacions Futures ha d'informar sobre les millores que els organismes públics haurien de dur a terme** per establir i assolir els objectius de benestar d'acord amb els principis de desenvolupament sostenible, solidaritat entre generacions i coherència política per al desenvolupament sostenible.

3. **Els informes del Defensor de les Generacions Futures han d'incloure, en particular, una avaluació de com els organismes públics haurien de salvaguardar millor la capacitat de les generacions futures per satisfer les seves necessitats**, i tenir més en compte l'impacte a llarg termini de les seves actuacions.

4. **Els informes a més inclouran**:

   i. Un resum de les proves reunides i de les activitats realitzades pel Defensor de les Generacions Futures.
   ii. un resum de les revisions realitzades pel Defensor de les Generacions Futures i de les recomanacions efectuades.
   iii. un resum de qualsevol altra acció presa pel Defensor de les Generacions Futures en l'exercici de les seves funcions.
   iv. qualsevol altra informació que el Defensor de les Generacions Futures consideri apropiada.

4. ESQUEMA DE LA PROPOSTA DE CREACIÓ DEL DEFENSOR DE LES GENERACIONS FUTURES: RESPONSABILITAT I FUNCIONAMENT

Anar al començament

3. OBJECTIUS DEL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE I POLÍTIQUES PÚBLIQUES. COMPLIMENT, MESURAMENT I SEGUIMENT

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

La Comissió Europea recomana instaurar un enfocament integrat i transversal de les polítiques públiques, des del disseny fins a la seva execució cap a una acció coherent amb el desenvolupament sostenible i una avaluació dels seus impactes ambientals, socials i econòmics, incorporant així l'anàlisi sobre la multidimensionalitat de la sostenibilitat en l'elaboració de les polítiques.

Els compromisos de compliment dels objectius de l'Agenda 2030 s'han d'entendre com a objectius programàtics que permeten avançar en l'èxit dels ODS a partir del conjunt de polítiques públiques impulsades i gestionades pel Govern.

Per poder fer el seguiment de les polítiques públiques i del compliment dels objectius programàtics i de l'Agenda 2030, és imprescindible que els objectius que es volen assolir es concretin en fites ben definides, que siguin mesurables a través d'indicadors de resultats de l'impacte de l'aplicació de les polítiques i amb la concreció de les dates en què es preveu l'assoliment de les fites.

A partir d'aquests indicadors es podran fer les anàlisis multidimensionals de la sostenibilitat i el grau de coherència de polítiques. Conèixer les sinergies i les contrapartides i avaluar la qualitat de les polítiques.

L'Informe Global sobre Desenvolupament Sostenible (2023) de les Nacions Unides (ONU) ja destacava que l'enfocament actual de canvi incremental i fragmentat no és suficient per assolir l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). Recents investigacions han demostrat que el progrés dels ODS als diferents països no aconsegueixen alinear el desenvolupament socioeconòmic amb la sostenibilitat ambiental que va empitjorant a la majoria de països. Implementar la diversitat de metes dels ODS requereix un enfocament integrat i coherent de totes les polítiques públiques. L'aplicació del marc de "coherència de les polítiques per al desenvolupament sostenible" (CPDS) que persegueix un enfocament integrat i coherent en la formulació de polítiques pot garantir que les polítiques a tots els sectors i nivells de govern es reforcin mútuament en la recerca del desenvolupament sostenible.

El Pla nacional per la implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya identifica els compromisos del Govern en relació a cadascun dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de Nacions Unides i de les seves respectives fites. Aquests compromisos s'han d'entendre com a objectius programàtics que permeten avançar en l'assoliment dels ODS a partir del conjunt de polítiques públiques impulsades i gestionades pel Govern de Catalunya. Per això és necessària l'avaluació intermèdia o *ex post* d'aquestes polítiques vinculades als ODS per conèixer-ne l'efectivitat.

El "Pla Nacional per a la Implementació de l' Agenda 2030" i els compromisos establerts i detallats a l'Annex al Pla Nacional per a la Implementació de L'agenda 2030 a Catalunya explicita algunes fites que son mesurables i caledaritzables, però moltes altres que tal com es defineixen, difícilment es pot fer el seguiment del seu compliment, i encara més important, de si el seu compliment es pot traduir en resultats efectius de millora dels objectius que es volen assolir.

El sistema de governança del Pla Nacional per a la Implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya es va aprovar per l'acord de Govern de 14 de febrer de 201, modificat posteriorment el 24 d'abril de 2019 es basa en aquesta estructura:

La Comissió Interdepartamental, adscrita al Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència. La **Comissió Interdepartamental** té la responsabilitat de coordinar el procés d'elaboració del Pla Nacional, vetllar per la coherència i fer el seguiment del compliment dels diversos ODS, a més de validar la proposta final del Pla nacional mitjançant el departament corresponent. La **Comissió Tècnica** té la funció principal d'elaborar el Pla i està integrada per representants dels 13 departaments de la Generalitat de Catalunya, amb rang mínim de subdirector general o càrrec assimilat, i una persona en representació de l'Idescat.

La **Comissió Interdepartamental** i la **Comissió tècnica** tenen el suport del **CADS que és el Consell Assessor del Govern** en l'àmbit del desenvolupament sostenible i, en la integració de la sostenibilitat en les polítiques, instruments de planificació territorial i sectorial, en projectes legislatius i normatius i en projectes o iniciatives estratègiques impulsades pel Govern.

La realitat actual és que el Govern de Catalunya no elabora els informes anuals de seguiment sobre el progrés en el compliment dels ODS. El Govern ha delegat en el CADS la publicació dels informes periòdics relacionats amb els ODS, en concret els informes *10 reptes per al desenvolupament sostenible de Catalunya 2023* i *10 reptes per al desenvolupament sostenible de Catalunya 2021* **.** Fem notar que CADS es un Consell Assessor que dona suport i consell als òrgans responsables de l'Agenda 2030 del Govern. Els seus informes sobre recomanacions no són vinculants per al Govern ni per a l'administració.

Considerem molt positiva la tasca d'IDESCAT de publicació anual dels indicadors dels ODS, la qual cosa facilita al Govern l'avaluació de polítiques i la millora d'aquelles àrees que no progressen suficientment en el temps. Malgrat disposar dels indicadors actualitzats, no s'utilitzen com una avaluació de les polítiques públiques. L'avaluació dels compromisos de l'Agenda 2030 no existeix actualment i no hi ha cap coordinació entre els resultats de les polítiques públiques que s'estan duent a terme pels diferents departaments i l'anàlisi del progrés en el compliment de l'Agenda 2030.

1. SEGUIMENT DEL PROGRÉS DE LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES I DE L'AGENDA 2030. INDICADORS

Tot i que disposem de molts indicadors que es poden fer servir com a mesures de seguiment de les polítiques públiques i de l'Agenda 2030, cal utilitzar aquests indicadors

com a eina d'avaluació. Els indicadors s'han d'utilitzar com a mesura per conèixer la qualitat de les polítiques públiques, analitzant l'efectivitat en assolir els èxits desitjats a partir de la implementació i, per tant, el progrés en el compliment dels compromisos dels ODS.

PROPOSTES 1

Per fer un millor seguiment i avaluació, tant de l'eficàcia i eficiència de les polítiques públiques com del progrés dels ODS cal:

1. **Definir unes fites i un calendari sobre quan assolir aquestes fites**. Les fites han d'estar formulades de manera precisa per poder ser monitoritzades quantitativament o qualitativament.

2. **Definir els indicadors que seran el instrument necessari per rendir comptes sobre el compliment dels compromisos i per al seguiment del progrés** en la coherència de les polítiques per al desenvolupament sostenible.

3. **L'evolució dels ODS i de les polítiques públiques es farà mitjançant el monitoratge dels indicadors** adequats per a aquest seguiment. Per això es reforçaran els **indicadors que mesurin els resultats (outputs) i els efectes desitjats (outcomes)**, davant dels indicadors d'ús, de recursos o d'oportunitat.

4. La realització d'anàlisis sistemàtiques de les interaccions multidimensionals, transsectorials, transfrontereres i intergeneracionals seguint les guies de ***better policies*** de l'OCDE i **Better Regulation Guidelines i Better Regulation Toolbox de la Comissió Europea .**

5. **Definir un marc de seguiment de les polítiques públiques i dels resultats** de la implementació de les esmentades polítiques forma part del compromís amb el retiment de comptes. **Per fer-ho, cal impulsar l'establiment d'un marc comú d'indicadors tant per avaluar els resultats de la implementació de les diferents polítiques públiques com per mesurar els avenços en matèria de CPDS i el progrés en el compliment de les metes dels ODS de l'Agenda 2030.**

6. **En la definició d'aquest marc d'indicadors hi han de participar** els Departaments de la Generalitat, les associacions científiques, els diferents nivells territorials, la societat civil, l'empresa i l'acadèmia en coordinació amb l'IDESCAT i l'Institut Nacional d'Estadística.

7. **La publicació i la difusió d'aquest marc d'indicadors utilitzats per avaluar impactes i resultats forma part del retiment de comptes** i alhora és una via per impulsar la participació de la societat en la cosa pública.

A **l'Annex 1** s'aporta algun exemple de proposta de millora a les estratègies, plans i informes de resultats

2. INFORME ANUAL DEL PROGRÉS EN EL COMPLIMENT DE LES METES DELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE DE L'AGENDA 2030

Per a fer el seguiment dels resultats de la implementació de les polítiques públiques caldria disposar de l'informe anual sobre el progrés en el compliment dels ODS que actualment no existeix. Aquest informe hauria de recollir les següents propostes per poder ser una veritable eina d'avaluació efectiva de les polítiques públiques catalanes:

PROPOSTES 2

1. **Elaborar i publicar anualment l'Examen Nacional Voluntari sobre la Implementació de l'Agenda 2030**.

2. **Definir les fites que es volen assolir i un calendari de compliment, de manera que facin possible el seguiment del progrés** en el compliment d'aquestes metes. Les metes han d'estar formulades de manera precisa per poder ser monitoritzades quantitativament o qualitativament.

3. **Definir els indicadors que seran el instrument** necessari per **rendir comptes** sobre el compliment dels compromisos i per al seguiment del progrés en la coherència de les polítiques per al desenvolupament sostenible.

4. **Cada fita** establerta en les polítiques públiques, en els plans estratègics dels diferents departaments de la Generalitat i en els ODS de l'Agenda 2030, **haurà de tenir associada un o diversos indicadors per mesurar-la.**

5. **L'evolució dels ODS i de les polítiques públiques es farà mitjançant el monitoratge dels indicadors** adequats per a aquest seguiment. Per això es reforçaran els indicadors que mesurin els resultats (outputs) i **els efectes desitjats (outcomes)** , davant dels indicadors d'ús, de recursos o d'oportunitat.

6. **Ampliar** en alguns ODS els **indicadors de resultats d'impacte dels seus efectes relacionats amb la sostenibilitat ODS 12,13,14,15,** per poder fer el seguiment del progrés real. (Comparar amb els indicadors utilitzats en aquest article *https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921800922001525).*

7. **Revisió anual de part dels departaments responsables, del compliment de les fites dels ODS** i del calendari de compliment.

8. **Si, en una revisió, els òrgans responsables determinen que una o més de les seves metes o el calendari de compliment ja no són apropiats, han de modificar** la meta o el calendari de compliment en qüestió i publicar-les tan aviat com sigui possible i i els motius per a modificarla.

9. **Presentar una còpia de l'informe davant del Parlament i del Defensor de les Generacions Futures.**

10. **L'informe sobre el progrés del compliment de l'Agenda 2030 haurà de presentar-se davant del Parlament i es lliurarà una còpia al Defensor de les Generacions Futures** , tan aviat com sigui raonablement possible després del final de l'exercici financer a què fa referència l'informe.

11. **El Defensor de les Generacions Futures, una vegada analitzada la informació rebuda, elaborarà anualment un informe que analitzarà el grau de compliment** de les polítiques públiques i del progrés en el compliment de l'Agenda 2030. Aquest informe es presentarà a la **compareixença davant del Parlament.**

A **l'Annex 1** s'aporta algun exemple de proposta de millora a les estratègies, plans i informes de resultats

Anar al començament

4 . IMPACTE DE LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES EN EL BENESTAR DE LES GENERACIONS FUTURES. AVALUACIÓ DELS IMPACTES

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

Totes les activitats que defineixen polítiques públiques tenen un impacte en el benestar de les generacions presents, futures i en el medi ambient. Per això es considera que tota activitat normativa o planificadora de polítiques públiques que formen part del cicle polític ha de ser avaluada des del disseny fins a la valoració dels efectes de la seva implementació.

La imprevisibilitat dels reptes futurs requereix un ús més sistemàtic de la previsió estratègica i el pensament a llarg termini en l'establiment d'agenda, la formulació de polítiques, les inversions, l'assignació pressupostària i l'avaluació d'impacte a totes les àrees polítiques per construir un país preparat per al futur.

El nostre objectiu és aconseguir que la visió intergeneracional i de llarg termini s'integri i s'incorpori a les polítiques públiques, des de la presa de decisions fins a l'avaluació dels resultats de la implementació de les polítiques públiques, per construir un futur positiu en consonància amb els valors i objectius de Catalunya.

L'avaluació de les activitats normatives ha anat millorant i ampliant-se des de l'aprovació de la (Art, 36) Llei 13/2008, del 5 de novembre, de la presidència de la Generalitat i del Govern i la (Art, 64) Llei 26/2010 del 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya. Els posteriors Acords de Govern, a més de regular la consulta pública prèvia a l'elaboració dels avantprojectes de llei i dels projectes de disposicions reglamentàries, han completat els criteris d'avaluació i els documents que han d'acompanyar a la memòria preliminar en el tràmit de l'elaboració d'aquestes normes, ampliant els impactes que han de ser considerats: a més de l'impacte, pressupostari, normatiu, econòmic o de gènere, s'han de considerar també, els socials o ambientals rellevants.

L'Acord del Govern, de 13 d'abril de 2010, va aprovar la Guia de bones pràctiques per a l'elaboració i la revisió de normativa amb incidència en l'activitat econòmica (2010).

L'apartat IV d'aquesta guia de bones pràctiques detalla els criteris per a l'elaboració i la revisió de normes, que es concreten en l'avaluació ex ante de l'impacte normatiu en el procés d'elaboració de normes i en l'avaluació ex post en el procés de revisió de normes. La guía assenyala que l'avaluació rigorosa de l'impacte normatiu requereix un seguiment de l'aplicació de la norma per tal de valorar-ne els resultats i que la normativa en vigor ha de ser regularment examinada per verificar la seva incidència sobre l'activitat econòmica.

Òbviament, la revisió de normatives ha d'avaluar no sols la incidència sobre l'activitat econòmica sinó, sobre tots els altres aspectes que s'han integrat en **l'avaluació de l'impacte normatiu: l'impacte pressupostari, normatiu, econòmic o de gènere, socials o ambientals rellevants.**

El risc derivat dels reptes climàtics i ambientals i els problemes derivats de la globalització requereixen una previsió estratègica i una visió a llarg termini en l'establiment de l'agenda i

la formulació de polítiques, les inversions, l'assignació pressupostària i l'avaluació d'impacte a totes les àrees polítiques per aconseguir un un país més resilient i més preparat de cara al futur. És amb aquesta perspectiva que ens cal tenir una visió més àmplia i més integrada dels impactes a llarg termini de les polítiques públiques, considerant criteris que abans no s'havien tingut en compte com ara els impactes en altres països y dels efectes que tindran en les generacions futures les nostres accions i inaccions.

Aquesta visió del llarg termini o de la globalització ha de tenir una translació a la forma en la que s'avaluen les activitats normatives o planificadores de l'administració. Necessitem que la visió intergeneracional i de llarg termini s'incorpori a les polítiques públiques, des de la presa de decisions fins a l'avaluació dels resultats. Cal avaluar de forma més acurada les externalitats de les polítiques en altres paisos i els impactes climàtics, des del moment del disseny de les polítiques fins a l'obtenció dels efectes de la seva implementació. Aquesta qüestió té molt més significat a partir de l'establiment del pressupost de carboni de Catalunya que marca uns límits nítids que no s'han de superar. Aquest coneixement ha d'afectar d'alguna forma a les avaluacions ex ante i ex post de les normes, les inversions, els plans, el programes i els plans estratègics territorials.

Es proposa doncs tenir en compte aquesta visió més integral dels impactes a l'hora de realitzar les avaluacions ex ante i realitzar de forma molt més sistemàtica les avaluacions ex post per poder rectificar i millorar les polítiques de forma eficient i ràpida. La emergència dels reptes climàtics i ambientals així ho requereix.

L'avaluació de l'eficàcia i l'eficiència de les iniciatives legislatives i planificadores del Govern, és a dir, de la seva qualitat, són necessàries les avaluacions ex post o intermèdies corresponents. Actualment molt poques polítiques estan sotmeses a una avaluació ex post, privant de conèixer l'efectivitat d'aquestes polítiques i, per tant, millorar-les en un futur. Aquesta mancança dificulta, a més, el retiment de comptes que un govern democràtic té l'obligació d'exercir. A **l'Annex 1** mostrem alguns exemples d'aquesta mancança a l'avaluació de les polítiques públiques.

La revisió més bàsica de l'activitat legislativa i planificadora, consisteix a confirmar que les accions previstes s'han arribat a implementar, però l'avaluació ex post de les polítiques públiques no pot acabar-se aquí. És necessària l'avaluació de l'efectivitat de les polítiques esmentades en assolir els objectius i les fites planificades.

La programació sistemàtica de les avaluacions ex post de les polítiques públiques ajudaria a incentivar el seu compliment efectiu i el rendiment de comptes posterior.

La Guia de bones pràctiques per a l'elaboració i la revisió de normativa amb incidència en l'activitat econòmica (2010) defineix l'àmbit d'aplicació de les avaluacions únicament en els procediments d'elaboració dels avantprojectes de llei i projectes de disposicions reglamentàries promoguts per algun òrgan de l'Administració de la Generalitat, però no aplica a les propostes de llei d'iniciativa parlamentària. L'obligació d'avaluació d'impacte ha de ser la mateixa vingui d'on vingui la iniciativa legislativa.

La mateixa Guia estableix, dintre de l'apartat d'excepcions, que els projectes de llei de pressupostos de la Generalitat tampoc necessiten la realització de cap avaluació d'impacte

ambiental o climàtic. Per la seva importància, no s'entén que la llei que aprova la despesa de les actuacions que acabaran realitzant-se no tingui cap avaluació d'impacte a llarg termini.

Partint dels informes que la normativa actual fa obligatoris, proposem algunes modificacions per introduir la perspectiva a llarg termini i la mirada de la coherència política per al desenvolupament sostenible.

En el procés d'aprovació de lleis, reglaments, estratègies, plans i programes, són preceptius els següents informes:

1º Les **memòries d'avaluació** dels avantprojectes de llei i dels projectes de reglament i els **informes d'avaluació d'impacte normatiu** corresponents.

2º Els **informes d'avaluació ambiental estratègica** de plans i programes territorials i les **declaracions ambientals** corresponents.

Aquests informes, juntament amb la resta de l'expedient, en el període de tràmit d'audiència i d'exposició pública, es publiquen a la web de transparència de la Generalitat i a la web del Departament corresponent.

Proposem que aquests informes d'avaluació es remetin al Defensor de les Generacions Futures, erigit com a figura independent que representa i defensa els seus drets. Alhora, el Defensor de les Generacions Futures, tindrà la potestat de fer pública la seva valoració de tots ells en la seva compareixença al Parlament català.

PROPOSTES SOBRE L'AVALUACIÓ DE L'IMPACTE DE LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES I ELS INFORMES DE L'ACTIVITAT NORMATIVA I PLANIFICADORA DELS ENS PÚBLICS

1. **En el moment d'establir les alternatives a la iniciativa proposada** en els processos d'avaluació dels avantprojectes de llei i dels projectes de reglaments i de les avaluacions ambientals estratègiques dels plans i programes territorials, **es consideraran aquelles alternatives que no incrementin o que redueixin més les emissions de gasos d'efecte hivernacle (GEH)**.

2. **En l'avaluació dels plans i programes, es tindrà en compte l'impacte en les emissions de GEH generades per l'execució del Pla o del Programa, ja siguin directes, indirectes o induïdes** (Ex: en un pla urbanístic es consideraran les emissions derivades de l'execució del pla, però també les derivades de la mobilitat generada pel pla i també de les activitats econòmiques creades a partir del pla urbanístic.

3. **En els processos d'avaluació de normes, plans i programes, es calcularà la participació dels GEH estimats en la despesa del pressupost de carboni de Catalunya**.

4. **Quan s'efectuï un estudi de cost/benefici, es tindran en compte, a més del preu del carboni en el mercat d'emissions, els costos derivats de la generació de GEH i d'altres impactes ambientals de llarga durada** en períodes molt més llargs dels que habitualment es consideren (30 anys) i també es considerarà la idoneïtat de **taxes de descompte social molt més reduïdes** que les habituals (3% anual). (Guia: Anàlisi ambientals de costos i beneficis de l'OCDE).

5. **Efectuar un programa d'avaluacions intermèdies o *ex post* de totes les polítiques públiques (normes, plans programes, estratègies) que puguin tenir impactes** en altres països en el medi ambient o en les generacions futures (impactes en el clima o impactes socials derivats dels impactes mediambientals o climàtics o d'altres).

6. **Afegir en el Pla Normatiu que aprova anualment el govern, un apartat la programació de les avaluacions ex post** que es portaran a terme durant aquell any.

7. **L'obligació de realitzar l'anàlisi d'impacte normatiu** que s'aplica a tota l'activitat normativa de la l'administració de la Generalitat, **també s'apliqui a les proposicions de llei impulsades des del Parlament.**

8. Eliminar l'excepció d'avaluació dels projectes de llei **de pressupostos de la Generalitat.** Per conèixer i fer visible l'impacte a llarg termini d'inversions i despeses previstes, es proposa incorporar a la documentació l'**anàlisi dels impactes que el pressupost de la Generalitat pugui tenir en el medi ambient, el clima i el benestar de les generacions futures.**

9. Les **guies de Coherència Política** de l'apartat 5, **Annex 2** ajudaran a **integrar a totes les polítiques públiques el criteri del Desenvolupament Sostenible.**

10. **Lliurament al Defensor de les Generacions Futures de les memòries d'avaluació** dels avantprojectes de llei i dels projectes de reglament i els **informes d'avaluació d'impacte normatiu** corresponent.

11. **Lliurament al Defensor de les Generacions Futures de**ls **informes d'avaluació ambiental estratègica** de plans i programes territorials i les **declaracions ambientals** corresponent.

Anar al començament

5. APROFUNDIMENT DE LA DEMOCRÀCIA. PARTICIPACIÓ CIUTADANA

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

El nostre sistema democràtic està passant un moment de debilitat. A les dificultats dels nostres poders públics per donar resposta satisfactòria als principals reptes –socials, mediambientals i convivencials– que enfrontem col·lectivament, se li uneix la percepció, cada cop més generalitzada i estesa a la ciutadania, que aquests poders públics no representen adequadament els seus interessos, ni escolten ni canalitzen les inquietuds i les opinions. Aquest clima de desafecció, especialment present entre la població més jove i els col·lectius més vulnerables, es tradueix en un qüestionament del propi sistema democràtic i de la representativitat dels poders i les institucions públiques democràticament constituïdes.

Davant aquesta resposta insuficient i aquesta crisi de confiança i representativitat, l'única estratègia és apostar per més i millor democràcia. Això demana institucions més compromeses amb la transparència, la inclusió, la participació i el retiment de comptes. Creiem que amb aquests elements les institucions estaran més ben equipades per actuar davant dels reptes col·lectius als quals ens enfrontem i seran capaces de recuperar la confiança i l'afecte d'aquelles persones que s'hagin pogut sentir abandonades i defraudades.

Ampliar els canals i les noves formes de participació entre ciutadans i administracions, tant pel que fa a l'elaboració de lleis com a l'elaboració de plans i estratègies. Impulsar nous canals de participació democràtica. Aprofundir i normalitzar els mètodes de deliberació ciutadana i co-creació de futurs en la presa de decisions col·lectiva. Totes aquestes eines ens faciliten l'abordatge dels dilemes polítics complexos amb millor informació i més legitimitat social. També són una via d'implicació i compromís polític dels ciutadans.

MÉS PARTICIPACIÓ CIUTADANA EN LA PRESA DE DECISIONS PER AVANÇAR CAP A UNA ECONOMIA EQUITATIVA Y AJUSTADA ALS LÍMITS PLANETARIS

La transició cap a una societat sostenible significa haver d'adaptar el consum de recursos i la generació de contaminants als límits planetaris. Per això cal posar en marxa un conjunt d'actuacions que difícilment progressaran si no són acceptades pels ciutadans, i encara més, si no són reclamades per ells. En un clima de desconfiança als governs i de polarització política com la que estem immersos, qualsevol mesura de canvi presa pels governs sense el suport social està destinada al fracàs. Tenim exemples molt recents d'enfrontaments violents entre els ciutadans i els governs per polítiques que no han agradat a alguns sectors.

Per avançar, primer hem de posar sobre la taula totes les peces d'aquest puzle tan complex d'interessos dispars i de vegades oposats. Necessitem aconseguir encaixar aquests diferents interessos i satisfer les necessitats dels ciutadans d'avui sense perjudicar els interessos i la satisfacció de les necessitats dels ciutadans del demà. Per això és imprescindible conèixer les conseqüències de les actuacions que puguem prendre. Saber a qui beneficien i a qui perjudiquen. Estudiar les sinergies o contrapartides que es puguin generar entre elles i conèixer el grau d'irreversibilitat d'aquestes conseqüències. I sobretot

necessitem que tots, sense importar el nivell d'estudis o de coneixements, tinguem accés a aquesta informació i l'oportunitat de poder participar del debat sobre la millor manera d'encaixar les peces del puzle per construir una societat millor per a tothom, ara i en el futur.

El dret a participar en les decisions ens ha d'ajudar a sentir-nos actors necessaris per al canvi i a comprometre'ns en les accions que cal prendre per aconseguir que la nostra economia pugui arribar a ser compatible amb la salut del nostre planeta.

L'elecció del futur que volem està molt lligada als nostres valors ia les nostres necessitats personals. Està lligada al coneixement d'aquelles coses que ens fan felices i d'aquelles que són supèrflues i moltes vegades imposades pels que tenen interessos a fer-hi negocis. Distingir les unes de les altres i centrar-nos en allò important forma part d'aquest exercici de visualització de futurs.

A Catalunya tenim ja alguna experiència en la realització d'aquests fòrums de debat informat i ordenat. S'han aplicat majoritàriament al problema del canvi climàtic i el format més emprat ha estat el de l'assemblea ciutadana. Han estat experiències puntuals, que no estan instaurades de manera generalitzada ni continuada. Tampoc s'han assajat altres formats de consulta i deliberació ni de co-creació de futurs.

La instauració regular o permanent d'aquestes consultes deliberatives o d'exercicis de prospecció del futur s'ha d'entendre com un recurs, una eina per avançar en una transició que s'està demostrant molt difícil de fer. Posar fre a la crisi climàtica i ambiental o trobar solucions durables als problemes socials que per la seva persistència anomenem sistèmics, ens obliga a abandonar els camins que no ens portem a on volem. Ens cal enfrontar-nos a aquests reptes amb nous recursos i provar alternatives a les fórmules habituals que estan demostrant ser ineficaces.

Adoptar aquest ventall de mètodes i eines pensades per enfortir la democràcia ens ha d'ajudar a connectar de nou amb els joves i a implicar a la societat sencera en la cosa pública.

L'annex 3 ofereix més informació sobre les eines de participació.

PROPOSTES

1. **Utilització de la prospecció estratègica d'exploració dels futurs plausibles i co-creació de visions de futur per anticipar-se als problemes que afectaran les generacions futures** i plantejar les millors polítiques per superar-los. Aquests exercicis de prospectiva de futur, **s'han de fer conjuntament amb els ciutadans** per aconseguir la màxima repercussió social i ajudar a posar en marxa els canvis que la nostra societat necessita.

2. **Impulsar nous canals de participació democràtica basats en mètodes de deliberació,** per abordar els dilemes polítics complexos amb millor informació i més legitimitat social: assemblees ciutadanes, panells, jurats i referèndums són eines d'aprofundiment democràtic i a l'hora una via d'implicació i de compromís polític dels ciutadans.

Anar al començament

6. VIURE DINS DELS LÍMITS PLANETARIS

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

De la mateixa manera que hi ha unes regles fiscals europees de dèficit i deute que limiten el nostre pressupost econòmic anual, també existeix la regla climàtica de no excedir el 1,5º de temperatura i que es tradueix en no superar el nostre pressupost de carboni. Aquest pressupost limita els gasos d'efecte hivernacle que Catalunya pot generar en totes les seves activitats. Per tant, s'ha de tenir present a l'hora de planificar qualsevol despesa o a l'hora d'aprovar qualsevol norma que tingui un impacte en el clima.

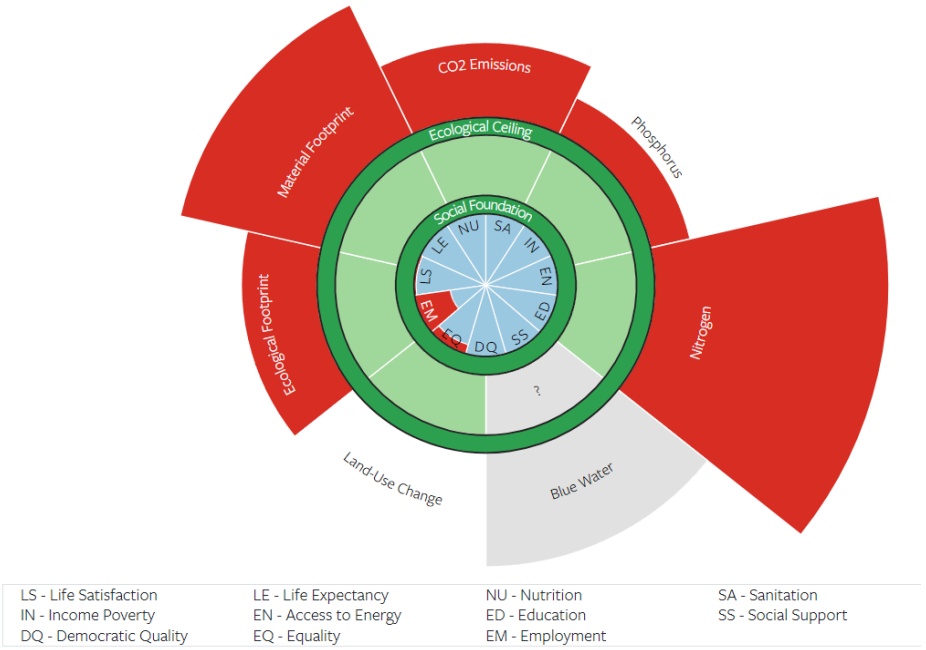
Ens cal tenir un full de ruta de reducció d'emissions coherent amb el pressupost de carboni de Catalunya. Això es tradueix en definir el límit d'emissions de cada sector econòmic per tal que la suma de tots els sectors no superi aquest pressupost de carboni.

La transició cap a la societat sostenible que hem declarat com a objectiu mil vegades anunciat, requereix una diagnosi prèvia per conèixer quines de les dimensions físiques hem superat o estem a prop de superar, per a després, marcar-nos uns objectius a assolir i un full de ruta.

Les dades de què disposem ens informen dels límits que des de fa anys ja hem sobrepassat (Fig. 1). Tot i conèixer la situació no hem emprès de forma sistemàtica, generalitzada i eficaç aquest full de ruta que necessitem per tornar a estar dins dels límits.

Fig. 1: Límits superats el 2015 a Espanya.

https://goodlife.leeds.ac.uk/national-trends/country-trends/

El repte de fixar uns objectius coherents amb el compromís de sostenibilitat és immens perquè en concretar amb xifres i calendaris les fites que hauríem de complir per tornar a situar-nos dins dels límits físics, posem en evidència que el sistema de producció i consum en què estem assentats requereix canvis profunds que impliquen tota la societat, començant per l'òptica del ciutadà, continuant amb l'òptica del treballador, o de l'empresari, de l'agricultor o ramader i acabant pel sector financer.

Tant les fites que hem de definir com el full de ruta que hem de dissenyar requereixen, en primer lloc, la comprensió, prendre consciència de com estem de lluny dels objectius i després acceptar que les actuacions que hauríem d'emprendre signifiquen canvis profunds en la nostra forma de vida. Aquests canvis no seran possibles si no són acceptats pels mateixos ciutadans. Els governs no posaran en marxa les polítiques per fer aquests canvis sense el suport social.

D'altra banda, hi ha interessos molt poderosos que treballen perquè no canviï res, perquè els seus beneficis es basen en negocis que no tenen cabuda en una economia sostenible. Aquests interessos de l'statu quo actuen sobre tots els mitjans al seu abast per convèncer-nos que el creixement econòmic basat en els “seus negocis” beneficia tothom, posant el focus en els rendiments del present i fent-nos oblidar que la nostra descendència té els mateixos drets a viure dignament que nosaltres.

És la necessitat d'arribar a algun acord d'actuació, a algun compromís seriós de canvi malgrat la complexitat de les circumstàncies i dels múltiples interessos que està en joc, la que ens porta a defensar els sistemes de participació referits al capítol anterior , perquè sense ells difícilment podrem avançar. En un clima de desconfiança en els governs i de polarització política com en què estem immersos, qualsevol mesura presa per ells que pugui ser interpretada com una imposició està destinada a fracassar. Hem estat testimonis en aquests darrers anys d'enfrontaments violents entre ciutadans i governs per polítiques que no han agradat o no han estat acceptades per alguns sectors. França ha estat l'exemple més destacat d'aquestes protestes, però algunes han tingut repercussió a més d'un país, com les protagonitzades pel sector agrícola.

D'entre tots els límits físics a què podríem referir-nos, ens centrarem només en un d'ells, el CO2, per la seva importància i perquè tenim dades suficients que ens permeten saber on som i poder concretar les actuacions que s'haurien de traduir en polítiques públiques.

Límit climàtic. El pressupost de carboni com a guia

El pressupost de carboni indica la quantitat de CO2 eq. que queda per emetre a l'atmosfera sense sobrepassar un escenari de 1.5°C d'escalfament global. Es pot calcular el pressupost de carboni que correspon a un país o una regió determinada. Coneixent-ho, es pot assignar una part d'aquest pressupost als diferents sectors emissors d'una economia, de manera que la suma de les emissions de cada sector correspondrà al pressupost total.

El concepte de pressupost de carboni ens permet calcular quant s'han de reduir les emissions i en quant de temps. El pressupost de carboni és un límit absolut que no hem d’excedir si volem romandre per sota de 1,5 ºC. Com que és un valor absolut evita les confusions que es deriven dels objectius de reducció relatius habituals, expressats en %.

De la mateixa manera que hi ha unes regles fiscals europees de dèficit i deute que limiten el nostre pressupost econòmic anual, també existeix la regla climàtica de no excedir el 1,5º de temperatura i que es tradueix en no superar el nostre pressupost de carboni. Aquest pressupost limita els gasos d’efecte hivernacle que Catalunya pot generar en totes les

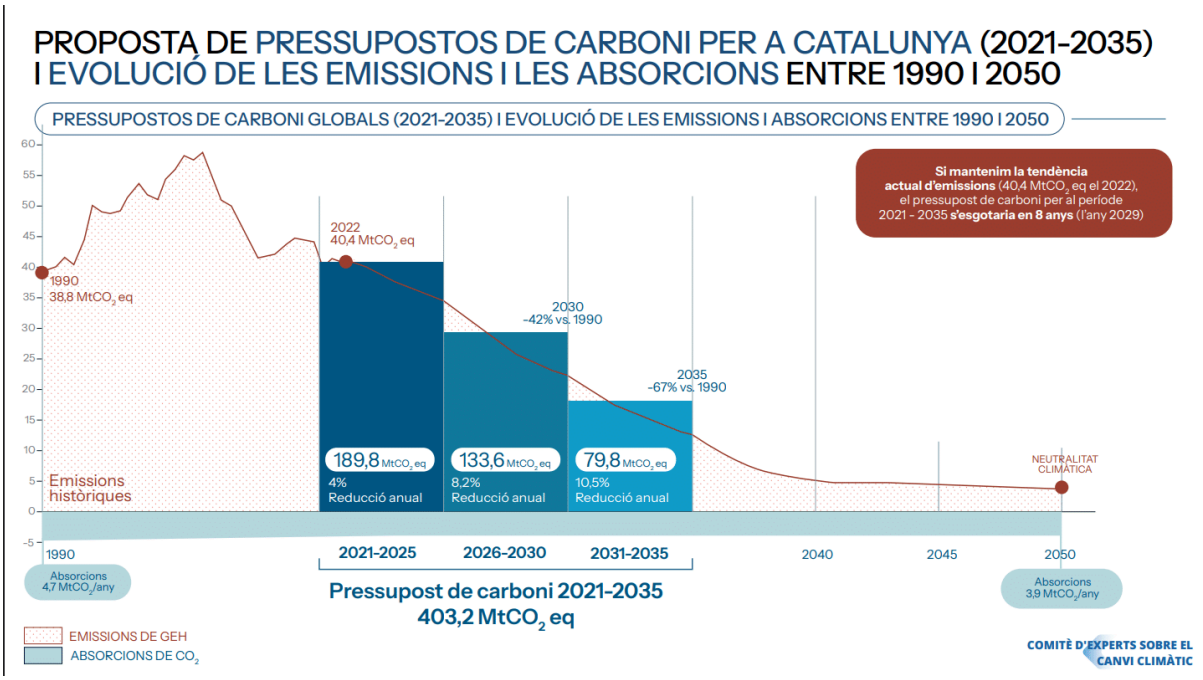
seves activitats. Per tant, s'ha de tenir present a l'hora de planificar qualsevol despesa o a l'hora d'aprovar qualsevol norma que tingui un impacte en el clima.

El coneixement dels pressupostos de carboni ens posa davant de l'evidència que els objectius de reducció que ens hem marcat a Europa o a Catalunya no són coherents amb els compromisos de París, perquè la velocitat de reducció d'emissions és massa lenta.

Dues institucions han calculat el pressupost de carboni de Catalunya : el 1º calculat al 2024 pel Grup sobre Governament del Canvi Climàtic de la Universitat Politècnica de Catalunya (GGCC) i el 2º ha estat calculat el 2025 pel Comitè d'Experts del Canvi Climàtic de Catalunya que va rebre aquest mandat del Parlament, segons la Llei 16/2017 de Canvi Climàtic de Catalunya.

La figura 2 mostra els pressupostos de carboni relatius als tres quinquennis 2021-2025; 2026-2030 i 2031-2035 i la línia de reducció de les emissions totals que comporta adaptar-se a aquests pressupostos.

Figura 2. Històric de les emissions i absorcions de CO2 de Catalunya i pressupostos quinquennals de carboni a Catalunya segons proposats pel CECCCat

Font: https://canviclimatic.gencat.cat/web/.content/03_AMBITS/Comite_Experts_CC/Publicacions/CECC_2025_Infografia-2_Proposta-pressupostos-de-carboni-2021-2035_i-sectorials.pdf

Per arribar a la neutralitat de carboni entre el 2040 i el 2045, caldria que durant la dècada de 2025 a 2025 les reduccions d'emissions anuals fossin d'un 8% cada any, esforç comparable al què es va produir el 2020, conseqüència dels confinaments de la pandèmia de la COVID-19. La taula Nº 1 mostra el % anual de reducció d'emissions a Catalunya en els darrers anys:

Taula Nº 1. Percentatge anual de reducció d'emissions a Catalunya.

Taxa anual de reducció d'emissions

	dades de inventari d'emissions				dades estimades a partir del Monitor d'emissions de Catalunya	
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
% anual Reducció	**-0,24**	**-8,95**	**2,25**	**-0,22**	**-5,27**	**-0,94**

Si no hi ha una reducció important de les emissions que Catalunya genera cada any, haurem exhaurit tot el nostre pressupost en uns 6 anys. Cal tenir present que, si es vol complir amb el pressupost de carboni de Catalunya alentint el ritme de reducció d'emissions durant els primers anys, això implicarà haver-lo d'incrementar després.

El compromís vigent de reducció d'emissions a Catalunya és d'un mínim del 27% respecte al nivell de 1990. Per tant, si no adoptem uns objectius més ambiciosos, no estem en vies de complir l'Acord de París.

La taula 2 complementa la informació sobre les corbes detallant els percentatges de reducció d'emissions que els camins traçats comporten respecte a l'any 2020 i respecte al 1990 (any base per al conjunt de països de la U27).

Taula 2. Proposta de pressupostos de carboni desagregats per sectors i percentatges de reducció.

		TRANSPORT	INDÚSTRIA	ENERGIA	AGRICULTURA I RAMADERIA	RESIDENCIAL	RESIDUS	SERVEIS	TOTAL
2021-2025	Pressupost ($MtCO_2$ eq)	61,6	54,3	23,2	22,7	10,6	9,5	7,9	**189,8**
	Reducció 2025 vs. 1990	+7%	-30%	+1%	-15%	+8%	-39%	+55%	-11%
	Reducció 2025 vs. 2022	-12%	-13%	-21%	-13%	-16%	-25%	-14%	-15%
2026-2030	Pressupost ($MtCO_2$ eq)	43,9	39,3	13,9	18,0	7,3	5,9	5,3	**133,6**
	Reducció 2030 vs. 1990	-32%	-51%	-51%	-33%	-30%	-62%	-7%	-42%
	Reducció 2030 vs. 2022	-45%	-39%	-62%	-32%	-45%	-54%	-48%	-45%
2031-2035	Pressupost ($MtCO_2$ eq)	24,6	24,6	4,6	15,1	4,3	3,9	2,7	**79,8**
	Reducció 2035 vs. 1990	-66%	-72%	-89%	-41%	-62%	-73%	-59%	-67%
	Reducció 2035 vs. 2022	-72%	-65%	-91%	-40%	-70%	-67%	-77%	-69%
Pressupost ($MtCO_2$ eq) 2021-2035		130,1	118,2	41,7	55,8	22,2	19,3	15,9	**403,2**

Taula R.E. 3. Proposta de pressupostos de carboni desagregats per sectors i percentatges de reducció. Font: CECC.

Font: *https://canviclimatic.gencat.cat/web/.content/03_AMBITS/Comite_Experts_CC/Publicacions/CECC_2025_Resum-executiu_Proposta-de-pressupostos-de-carboni-per-a-Catalunya.-Periode-2021-2035.pdf*

La figura 3 mostra les sendes de reducció d'emissions de GEH associades a aquests pressupostos sectorials.

Fig. 3 Sendes de reducció d'emissions de GEH segons els pressupostos de carboni sectorials

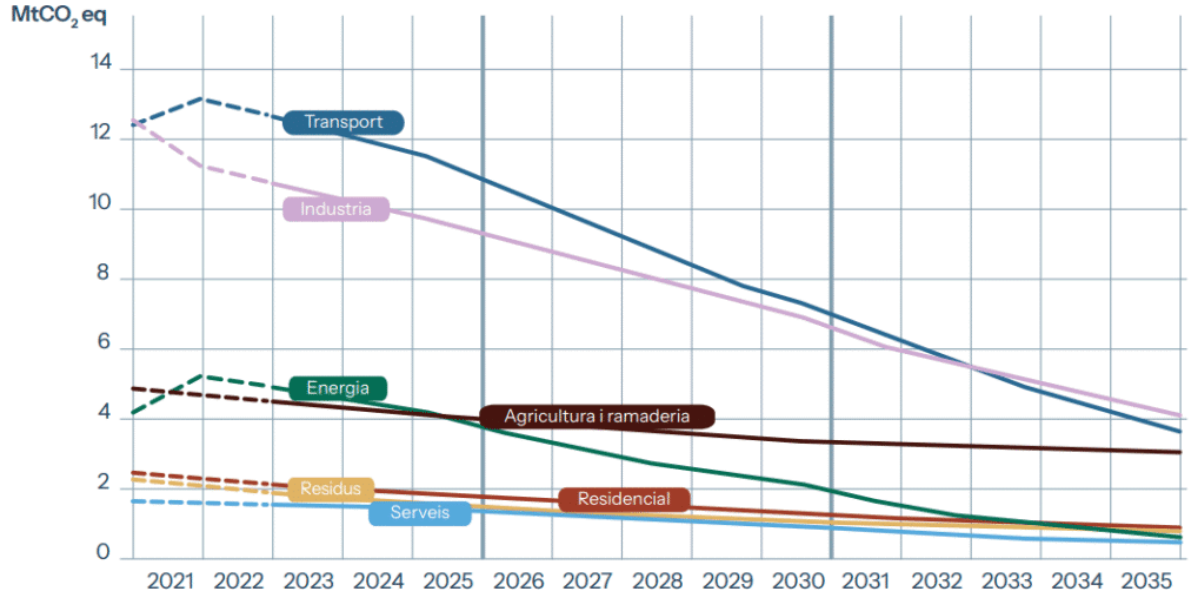

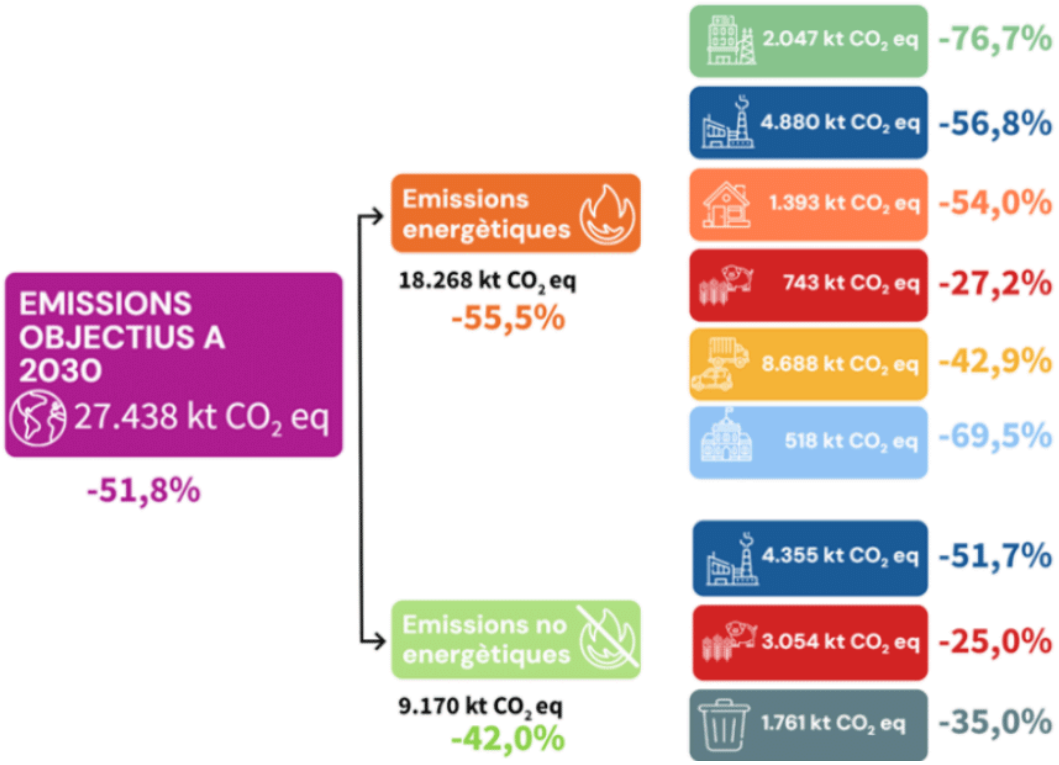
Figura R.E. 3. Sendes de reducció d'emissions sectorials. Les dades de 2021 i 2022 són històriques i estan publicades a l'inventari d'emissions (OCCC, 2024a). Les projeccions comencen a partir de 2023. Font: CECC.

Font:
https://canviclimatic.gencat.cat/web/.content/03_AMBITS/Comite_Experts_CC/Publicacions/CECC_2025_Proposta-de-pressupostos-de-carboni-per-a-Catalunya.-Periode-2021-2035_informe.pdf

El Pla Integrat d'Energia i Clima de Catalunya 2030 PINECCAT que està pendent d'aprovació, ha d'establir els objectius generals de descarbonització i les línies estratègiques per assolir-los. Segons la informació que tenim, el 2030 l'objectiu de descarbonització és d'un 29% respecte a 1990 (51% respecte a 2005), mentre que l'objectiu de reducció del consum d'energia final és del 6,4% respecte a 2022.

Els percentatges de reducció d'emissions respecte a 2005 previstos pels diferents sectors es mostren a la figura 4.

Fig 4. Reducció d'emissions sectorials a 2030 respecte a 2005.

Font: L'avantprojecte del Pla Integrat d'Energia i Clima de Catalunya (PINECCAT)

Tot i que aquestes reduccions són notables si realment el Pla es compleix a 2030, hem de posar-les en el context de les reduccions globals que necessitaríem per evitar temperatures per sota del 1,5ºC, que és el que calcula el pressupost de carboni. A la taula 3 fem una comparança entre les reduccions previstes en els plans de Catalunya (PROENCAT i PINECCAT) i els de España (PINIEC) en relació amb les dues propostes de pressupostos de carboni per a Catalunya calculades per la UPC (Olga Alcaraz) i pel CECCCat.

Taula 3 Comparances entre els diferents Plans de descarbonització de Catalunya i España i les propostes de pressupost de carboni de la UPC (Olga Alcaraz) i del CECCCat. *Font: Elaboració pròpia*

			Concepte	Unitats	% anual reducció 2023-2030	% anual reducció mitjana per tot el període 2023-2035	Pressupost carboni Període 2026-2030	Reducció 2030 vs. 1990	Reducció 2030 vs. 2022	Reducció 2030 vs. 2005	% anual reducció 2030-2035	% anual reducció mitjana per tot el període 2023-2035	Pressupost carboni Període 2030-2035	Reducció 2035 vs. 1990	Reducció 2035 vs. 2022	Pressupost carboni 2020-2035	Pressupost carboni Total 2021-2050	2040 reducció respecte 1990
Comité Experts Canvi climàtic Catalunya	Pressupost carboni	CECC	Total net. Justícia climàtica	MtCO2 eq	6,90 %	8,36 %	114,1	-46,00 %	-47,00 %		10,67 %	8,36 %	60,3	-74,00 %	-75,00 %	341,5	362	
Olga Alcaraz	Pressupost carboni	UPC	Només té en compte la responsabilitat històrica	MtCO2				-56,00 %						-84,00 %			278,4	
Pla Integral d'Energia i Clima de Cat.	Pla descarbonització Catalunya	PINECCAT	Net/Brut	MtCO2 eq	4,51 / 4,67%			-29,00 %		-51,00 %								
Prospectiva energètica de Catalunya 2050	Pla de Transició energètica Catalunya	PROENCAT	Brut	MtCO2 eq				5,40 %										-56,70 %
Plan Nacional Integrado de Energía y Clima	Pla de Transició energètica España	PINIEC	Brut	MtCO2 eq				-32,00 %		-70,00 %								

Les reduccions d'emissions que el Govern català proposa pel període 2025-2030 suposen un percentatge anual de reducció d'un 4,6%, mentre que el pressupost de carboni del CECCCat demana un 8% anual. Som conscients que aquestes reduccions comparables a les de l'època de la Covid, són a la pràctica, impossibles de portar a terme en el model socioeconòmic en el qual ens movem. Precisament aquesta diferència entre els que ens cal fer i el que fem, ha d'orientar les accions que ens cal prendre per poder arribar a aconseguir aquestes reduccions necessàries en el període més curt possible de temps.

El PINECCAT preveu 350 accions per desenvolupar les línies estratègiques. Els objectius per complir amb el nostre pressupost de carboni ens empenyen a ser molt més ambiciosos i rupturistes del que els nostres governs han estat fins ara.

Per aconseguir aquesta transformació profunda del nostre model socioeconòmic, ens cal un nou pacte social perquè tota la societat se senti corresponsable.

PROPOSTES

1. **Accelerar l'aprovació del Pla Integrat d'Energia i Clima de Catalunya i el Pressupost de Carboni de Catalunya.**

2. **Establir una vinculació entre el pressupost de carboni de Catalunya i l'activitat política amb impacte climàtic, ja sigui en forma de plans de despesa, inversions, estratègies o normatives. Revisar tots els plans vigents a Catalunya per actualitzar-los respecte als pressupostos de carboni.** Totes les polítiques han de tenir una mesura de l'impacte climàtic i els pressupostos de la Generalitat i també de les administracions locals han de tenir un sostre estimat d'emissions.

3. **Determinar el full de ruta de reducció d'emissions gestionant el pressupost de carboni . Això significa que s'haurà d'assignar a cada sector econòmic la porció de pressupost que acotarà el límit màxim d'emissions de cada sector i, a partir d'aquí, recollir la llista de les actuacions que cal emprendre** a cada sector amb una **estimació de la reducció d'emissions** que cada actuació pot aconseguir.

4. Entrant en el tema de les actuacions per sector, és imprescindible trencar el tabú sobre la **transformació del sistema alimentari**. A hores d'ara de l'emergència climàtica i de la sequera, **parlar de la reducció del consum de carn i de reducció de la seva producció, no només no hauria de crear malestar, sinó que hauria de formar part dels fòrums ciutadans de deliberació** per **acordar les millors estratègies** a abordar les crisis derivades del canvi climàtic.

   Necessitem **transformar el nostre sistema alimentari responsable mitjançant la remodelació dels entorns alimentaris perquè els aliments saludables i sostenibles** siguin l'opció més senzilla i acceptada. **Impulsar un canvi cap a l'agroecologia** i implementar polítiques que promoguin l' **ús sostenible de la terra , incloses la gestió de boscos, la protecció d'hàbitats naturals i el suport a l'agricultura sostenible i les pràctiques regeneratives.**

5. **El sector de la mobilitat és el primer consumidor d'energia a l'escala catalana i espanyola, i també el primer emissor de gasos d'efecte hivernacle**. Entre tots els sectors, és el de **més difícil descarbonització** perquè el model que impera està basat en el domini absolut del cotxe particular en propietat, en el transport de viatgers, i en el del camió en el transport de mercaderies. **El cotxe representa el 75% de la mobilitat d'Espanya, mesurat en viatgers-km, i el camió el 96% del transport terrestre, mesurat amb t-km.** El consum energètic de la carretera representa el **92% del consum energètic** del sector del transport i les seves **emissions el 36% del total**.

   Encara que es parla molt de la mobilitat elèctrica, sobretot per a automòbils particulars, la veritat és que avui **les úniques tecnologies massives per a viatgers i camions són les basades en el ferrocarril**. Les vendes de cotxes elèctrics s'han reduït en aquest any de 2024, respecte de les escasses vendes d'anys anteriors, i no hi ha més d'una desena de camions elèctrics a Espanya circulant a Espanya. Per contra, el mercat de la motocicleta elèctrica presenta signes molt més positius.

   Un vehicle amb motor de combustió té un rendiment energètic de només el 15%. Això és degut a les limitacions estructurals del motor (cicle de Carnot + pèrdues mecàniques en la transmissió). Per contra, el rendiment del motor d'un vehicle elèctric pot assolir el valor del 90%. Les polítiques dels governs successius mostren clarament que **no s'ha pensat en un model alternatiu a l'actual, basat en el malbaratament d'energia a causa de la primacia dels vehicles a motor de combustió i a l'hegemonia de cotxes i camions en el transport del nostre país. El sector del transport és responsable, aproximadament, del 45% del consum d'energia primària a Espanya, a Catalunya un valor molt semblant. La meitat deguda als viatgers (cotxes) i l'altra meitat deguda als camions.** El problema de la descarbonització de l'economia espanyola s'anomena transport, ja que **només el 2% del consum energètic del sector és elèctric (trens, metres i tramvies).**

   Es parla molt de transport públic, però des del ministeri es promou, des de fa anys, el tren d'alta velocitat per al transport interregional i de llarga distància, i autobusos per al transport regional. **Només Madrid i Barcelona tenen xarxes atractives de rodalies. La situació a Catalunya, encara que una mica millor, no és gaire diferent de la d'Espanya. La principal diferència és l'existència d'un sistema ferroviari, urbà, metropolità i regional molt més desenvolupat que el de les altres CCAA espanyoles.**

   A escala espanyola, pel sector dels viatgers, no hi ha cap full de ruta sobre el canvi de mobilitat basat en l'ampliació de la xarxa i del servei ferroviari, veritable la columna vertebral del canvi de model de mobilitat. Tampoc **no està previst un pla per integrar i connectar aquest sistema ferroviari amb la resta de modes de mobilitat per carretera. Per tant, no podem esperar reduccions importants de les emissions en aquest sector.**

A Catalunya, la situació és una mica millor perquè la xarxa ferroviària està rebent les inversions més importants de la seva història –d'aquí vénen la major part de les alteracions de servei-- i el govern té sobre la taula la proposta de creació de sis noves línies ferroviàries no metropolitanes, batejades amb el nom de línies tren-tram --encara que algunes d'elles no ho són-- que permetrien reduir al 17%, des de l'actual 22%, la població de Catalunya sense servei ferroviari al seu municipi.

El govern català porta 45 anys invertint en autopistes, carreteres, variants i rotondes arreu del país, sense que s'hagi invertit ni cinc fora del continu urbà de Barcelona (metro, metro i més metro), amb l'excepció de la modesta remodelació de la línia de tren Lleida - la Pobla de Segur. L'èxit de públic que està tenint aquesta línia del Pirineu que fa només 3 dècades semblava condemnada, hauria de fer reflexionar els poders públics sobre les grans possibilitats del ferrocarril no metropolità quan s'hi inverteix per millorar el servei.

Un altre **agent important del canvi en el sistema de mobilitat és el carsharing, un sistema de lloguer de vehicles per hores i distància recorreguda. El carsharing és un sistema de cotxe compartit que està triomfant a tot Europa, excepte al nostre país,** perquè les **autoritats catalanes no han fet cap acció per impulsar-los**. El carsharing és el sistema perquè les persones es deshabituïn en la utilització diària del cotxe. Els seus usuaris només el fan servir després d'analitzar les possibilitats de fer un desplaçament en transport públic o en bicicleta en recorreguts curts.

En un recent estudi es proposa una alternativa de Mobilitat per a Catalunya basada en la idea que **els que es mouen en cotxe deixin de tenir cotxe propi i passin a utilitzar una flota de vehicles de carsharing distribuïda per totes les poblacions catalanes, la qual cosa permetria reduir en un 95% el nombre de vehicles privats**. Alhora, es proposa **desenvolupar un fort sistema de transport públic, totalment electrificat, amb una hegemonia del ferrocarril com a element vertebrador del territori, que es veu complementat per l'autobús amb funcions de capil·larita**t. A l'escala municipal s'ha d'aconseguir que sigui fàcil arreu el desplaçament sense motor, a peu i en bicicleta. Aquest model suposaria un estalvi de 2.400 EUR per càpita amb emissions totals zero i una reducció enorme del consum energètic. Es demostra que és totalment possible un transport de viatgers descarbonitzat.

Pel que fa a **mercaderies,** malgrat els plans per transferir càrrega al ferrocarril que proposen els governs successius, la realitat és que tenim la pitjor quota ferroviària de mercaderies d'Europa. I això malgrat que **amb el formidable desplegament de l'alta velocitat –Espanya és el país d'Europa amb la xarxa més vasta d'alta velocitat--, milers de km de via d'amplada ibèrica han quedat lliures per fer-hi circular tots els trens mercants que siguin necessaris. La dada que el 92% del trànsit de camions per autopistes és susceptible de ser transferit al ferrocarril, per volum de càrrega i per distància**, hauria de fer reaccionar el

govern. **La situació a Catalunya és tan dolenta com la que succeeix a l'escala espanyola.**

Hi ha bons estudis i bones propostes sobre com abordar la qüestió de la mobilitat a Espanya. La importància del tema mereix un millor tracte per part del govern i una obertura de mires sobre el significat de la paraula sostenibilitat de la mobilitat.

6. **La rehabilitació energètica d'habitatges** és fonamental per **millorar l'eficiència energètica i reduir les emissions de carboni** . Tot i això, l'encariment dels préstecs està dificultant que els propietaris inverteixin en aquestes millores. **La rehabilitació energètica d'habitatges reduirà la demanda energètica de les llars i les tensions inflacionàries a causa de l'energia en el futur, i per això la lluita contra la inflació està garantida.**

7. **El sector financer i els bancs centrals estan demostrant una lentitud incomprensible a actuar contra el canvi climàtic en la veritable mesura de les seves capacitats** . En els darrers anys, els bancs centrals de tot el món han declarat el seu compromís amb la promoció de les finances sostenibles i la protecció del medi ambient. **Reconeixen la urgència d'abordar el canvi climàtic i s'han compromès a donar suport a una transició ordenada cap a una economia baixa en carboni** . El Banc Central Europeu (BCE), per exemple, va presentar ara fa un any el seu full de ruta per al canvi climàtic, destacant el seu deure de donar suport a les polítiques econòmiques que contribueixen als objectius de la Unió Europea en matèria de protecció del medi ambient. En aquest full de ruta reconeix la importància d'impulsar les finances sostenibles per impulsar una transició cap a una baixa economia en carboni. Tot i això, **els requisits de capital per a inversions fòssils no augmenten i així, aquestes inversions no es desincentiven. Mentrestant, els tipus d'interès continuen augmentant, cosa que desincentiva les inversions en la transició ecològica en general i en la rehabilitació energètica d'habitatges en particular**.

   És crucial que els bancs centrals trobin un equilibri entre el control de la inflació, l'estabilitat financera i el suport a la transició ecològica. Una possible solució seria **establir polítiques i mecanismes que ofereixin accés a préstecs assequibles i accessibles per a les inversions verdes mitjançant una línia de refinançament diferenciada a tipus d'interès negatius, com van fer durant la pandèmia. Això només incentivaria aquest tipus concret d'inversions deixant les altres sotmeses als tipus d'interès alts.**

   En resum, si bé els bancs centrals s'han compromès a impulsar les finances sostenibles i donar suport a la transició ecològica, la pujada actual dels tipus d'interès està desincentivant les inversions en aquest àmbit. **Per superar aquest obstacle, cal que els bancs centrals implementin polítiques i mecanismes que facilitin l'accés a préstecs assequibles i promoguin les inversions verdes. Només mitjançant accions coordinades i un compromís ferm, els bancs centrals podran complir el paper crucial en la protecció del medi ambient i la promoció d'una economia sostenible.**

Anar al començament

7. UN MÓN MÉS JUST I EQUITATIU. BENESTAR PER A TOTS SENSE DEIXAR NINGÚ ENRERE

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

L'aprovació dels ODS de l'Agenda 2030 per la majoria de països del planeta té l'objectiu de superar les mancances principals en les dimensions socials, econòmiques i ambientals i aconseguir així uns nivells acceptables de qualitat de vida per a tots els ciutadans del món sense deixar ningú enrere.

Pobresa

Ens aturem en dues de les fites de l' ODS 1 :

Objectiu 1. Posar fi a la pobresa en totes les seves formes i arreu del món

Meta 1.1 . **D'aquí a 2030, eradicar per a totes les persones i arreu del món la pobresa extrema** (actualment es considera que pateixen pobresa extrema les persones que viuen amb menys de 1,25 dòlars dels Estats Units al dia).

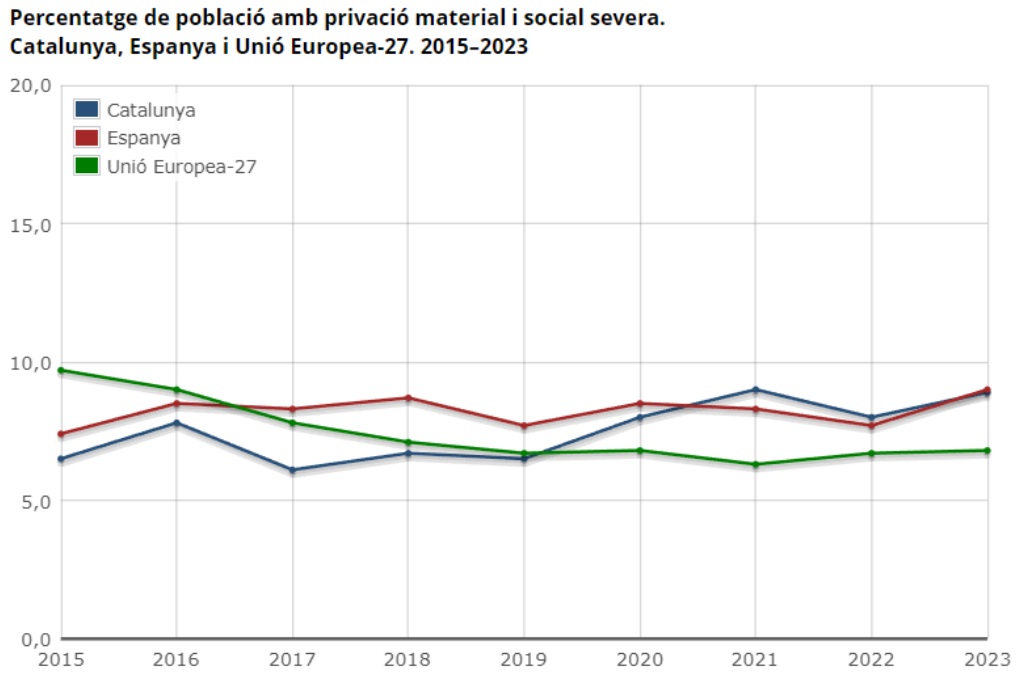
Meta 1.2. D'aquí al 2030, reduir almenys a la meitat la proporció d'homes, dones i nens de totes les edats que viuen en la pobresa en totes les dimensions d'acord amb les definicions nacionals

L'indicador associat a la meta 1.1 és l'indicador UE/Idescat Població amb privació material i social severa (01.31) **(Figura 1).** Comparant el valor d'aquest indicador el 2023 (8,9%) amb el del 2015 (6,5%) i observant tota la sèrie de dades, és fàcil concloure que evidentment no estem en el camí de complir la meta d'erradicar la manca material severa, sinó ni tan sols d'apropar-nos.

L'indicador UE/Idescat 01.10 Població en risc de pobresa o exclusió social mesura la meta 1.2 (**Figura 2).** Comparant el valor d'aquest indicador el 2023 (24,4%) amb el del 2015 (23,0%) i observant la sèrie de dades, tornem a la mateixa conclusió. No anem pel camí de reduir a la meitat la població en risc de pobresa o exclusió social a 2030.

Figura 1. Població amb privació material i social severa (01.31)

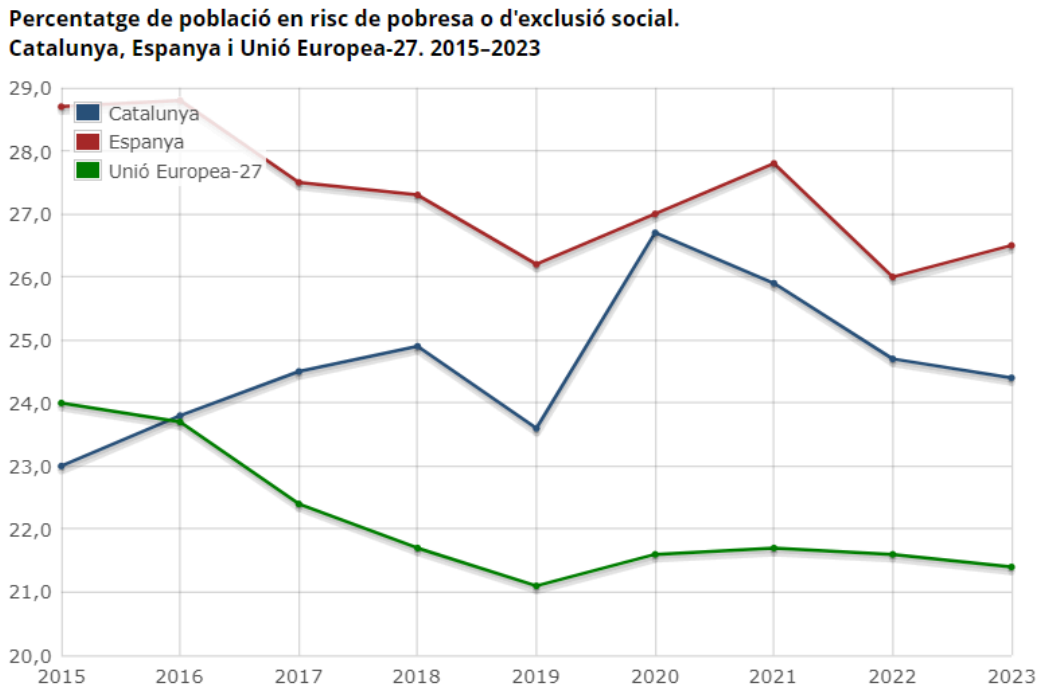
Font: Idescat

Font Catalunya: Idescat. Enquesta de condicions de vida. Font Espanya i Unió Europea: Eurostat.

Figura 2. Població en risc de pobresa o exclusió social (01.10)

Font: Idescat

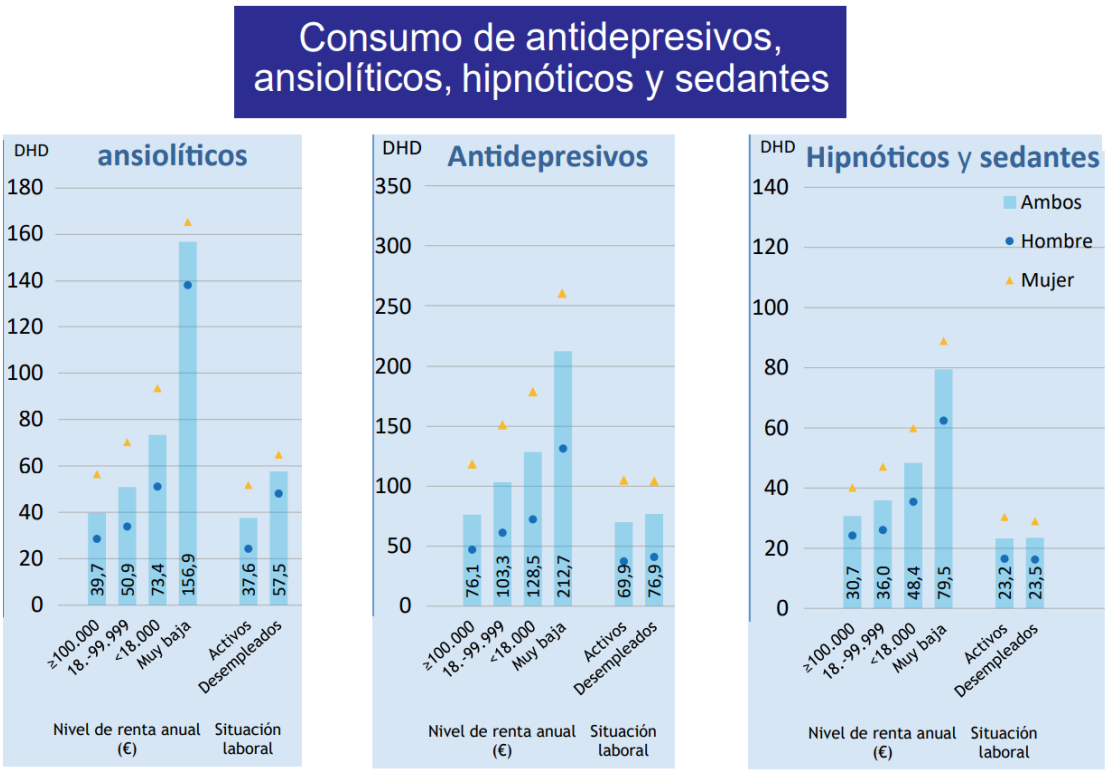
Font Catalunya: Idescat. Enquesta de condicions de vida. Font Espanya i Unió Europea: Eurostat.

Si ens enfoquem en el risc de pobresa o exclusió, de diferents sectors de la població: dones, migrants, llars monoparentals, etc. per arribar a la conclusió que, encara que hi han hagut alguns plans d'acció i pactes per a la lluita contra la pobresa, els resultats indiquen que aquestes polítiques no han estat suficients o les més encertades per solucionar aquest problema sistèmic.

La Fig. 3 mostra com tant el nivell de renda com la situació laboral tenen una gran influència sobre la salut mental de les persones: a menys ingressos, més percentatge de població medicada amb fàrmacs antidepressius, ansiolítics, hipnòtics o sedants. No tractarem les causes de les xifres elevadíssimes a Espanya del consum d'aquests fàrmacs que ens col·loca als primers llocs del rànquing mundial, encara que evidentment demostren una disfunció clara en el seu ús. Volem destacar aquí que la pobresa i la precarietat laboral són determinants socials els efectes dels quals en la salut, i en particular en la salut mental, són profunds i duradors quan no devastadors.

Fig. 3 Nivell de renda/situació laboral i consum de fàrmacs antidepressius, ansiolítics, hipnòtics o sedants.

Font: Ministeri de Sanitat

Enfocament en la pobresa a la infància i la joventut

Ens centrarem en els principals problemes que afecten la infància i joventut, i que si no aconsegueixen millorar, afectaran també les generacions que han de venir.

Al 2023, el risc de pobresa o exclusió social en la població menor de 18 anys va ser de 32,5% (fig. 4) i el percentatge amb privació material i social severa va ser del 12% (fig. 5), tots dos indicadors molt per sobre de la població general que hem comentat anteriorment (Fig 1 i 2).

Fig. 4 Percentatge de població menor de 18 anys en risc de pobresa o d'exclusió social.

Font Idescat

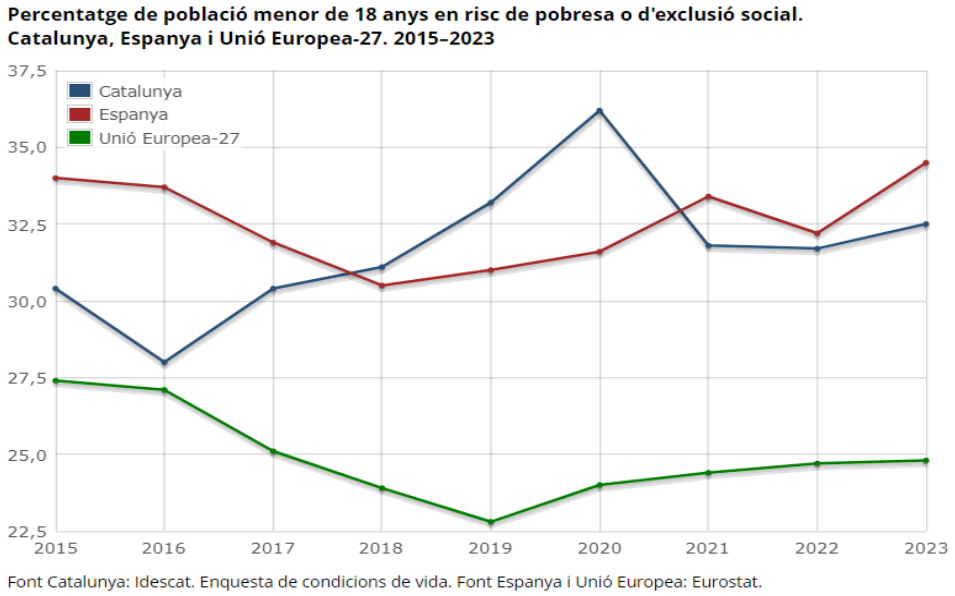
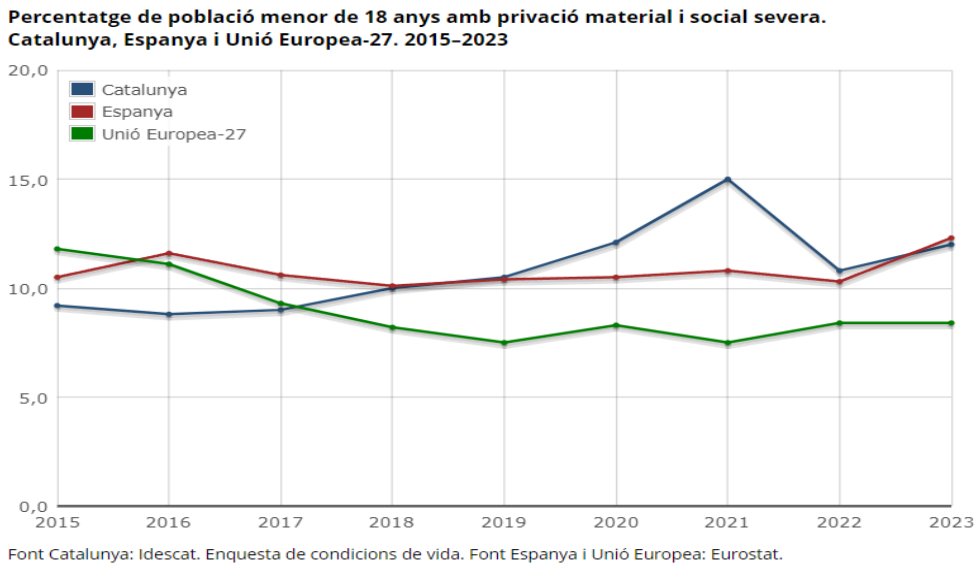

Fig. 5 Percentatge de població menor de 18 anys amb privació material i social severa.

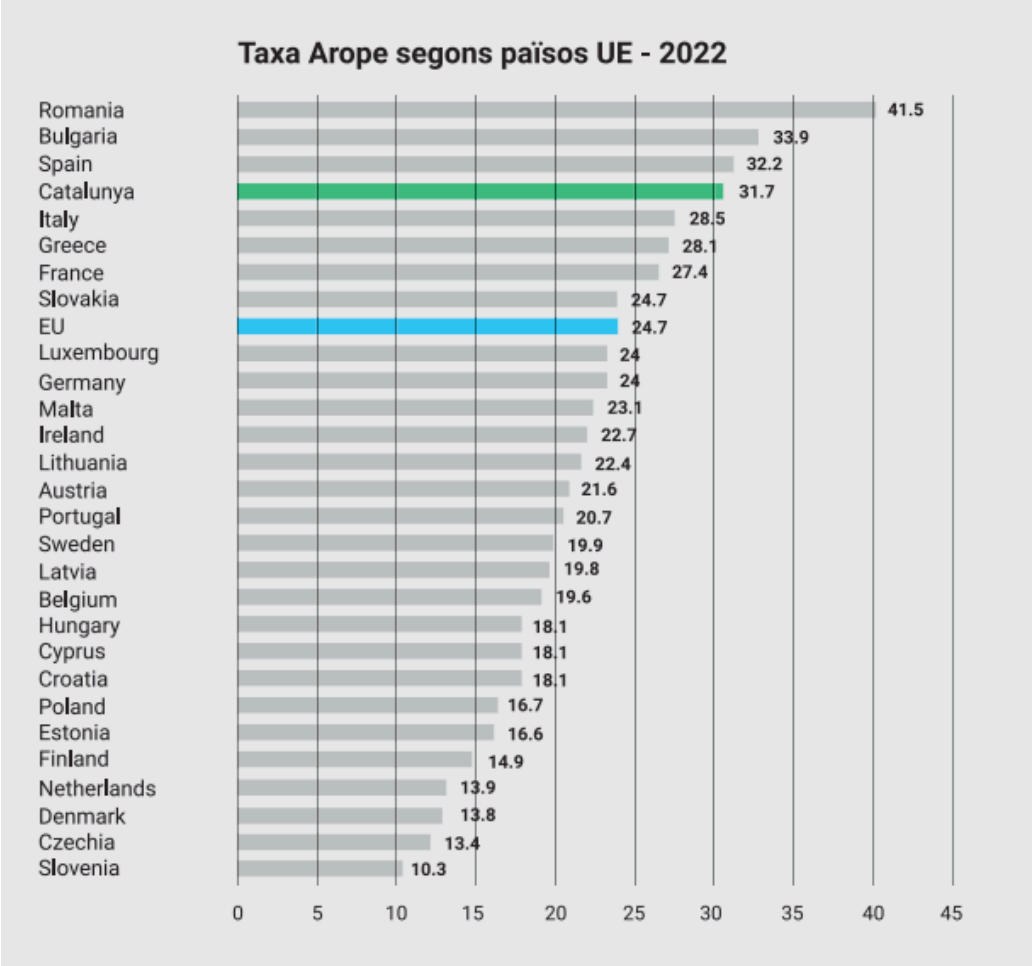
Font Idescat

La següent Fig. 6 extreta de l'estudi Estratègia de lluita contra la pobresa infantil a catalunya 2024-2030 ens compara amb la resta de països de la UE. El rànquing de dades parla per si mateix:

Fig. 6 Risc de pobresa i exclusió social als països de la UE. 2022.

Font Generalitat de Catalunya

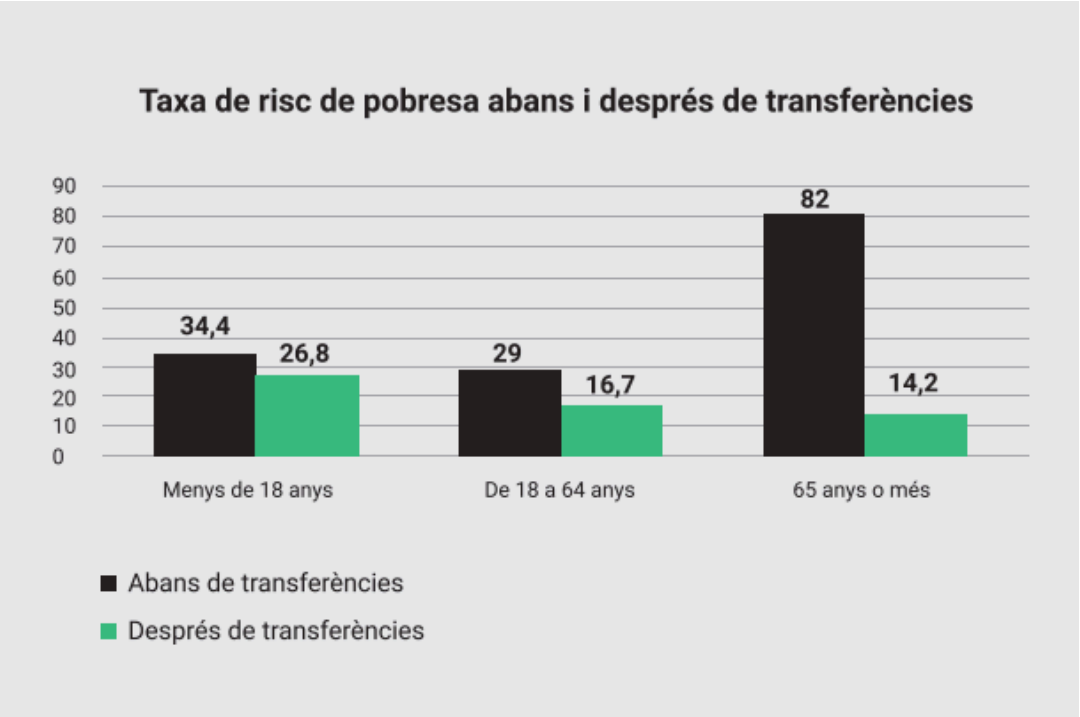

El mateix estudi Estratègia de lluita contra la pobresa infantil a catalunya 2024-2030 mostra que les transferències que esmorteeixen les desigualtats tenen molta menys eficàcia en el col·lectiu jove que en els altres col·lectius, en especial la gent gran que és la que en surt més beneficiada. Fig. 7.

Aquestes xifres fan evident la necessitat urgent de trobar solució al problema de la pobresa infantil. A més, no podem oblidar que la pobresa s'hereta d'una generació a una altra. N'és una prova que **el 35% de les persones nascudes a llars amb una situació econòmica dolenta o molt dolenta són pobres a l'edat adulta, i la probabilitat d'experimentar pobresa d'adult és 20 vegades més gran per a persones nascudes a llars amb**

dificultats econòmiques que per a aquelles nascudes a llars en bona o molt bona situació econòmica.

Fig. 7 Taxa de risc de pobresa abans i després de transferències. **2022**. Font Generalitat de Catalunya

Per últim, volem destacar que segons el Análisis de la encuesta de condiciones de vida con enfoque de infancia 2024, La cobertura de les prestacions actuals no abasten totes les situacions de pobresa infantil. Deixa at fora a les famílies que no estan per sota del llindar de pobresa severa. Es calcula que,a més, hi ha un 50% de llars que, malgrat tenir el dret a aquest tipus d'ajuts, no les sol·liciten.Segons l'AIReF, a l'any 2022 el nombre de llars beneficiàries de l'Ingrés Mínim Vital (IMV) va ser el 35% de les llars elegibles per rebre'l. El 58% d'aquestes llars amb dret a l'IMV no van presentar sol·licitud durant aquest any, mentre que el 69 % de les sol·licituds presentades van ser denegades. A més, el cost anual efectiu de l'IMV va assolir els 1.900 milions d'euros el 2022, només el 47% del potencial total. Aquesta avaluació ressalta una limitada cobertura del nou complement d'infància, el qual va beneficiar 274.000 llars, una xifra significativament menor en comparació dels 1,5 milions de famílies amb menors dependents que podrien haver-ho rebut.

Treball i Estudis

L'ocupació a Catalunya ha experimentat una notable recuperació des del 2013 i paral·lelament també ha millorat l'ocupació a la població jove que ha reduït la taxa d'atur en més de la meitat, encara que tot i la millora del nivell formatiu de les dones joves i la seva posició en el mercat de treball, el risc de pobresa encara està feminitzat: a Catalunya un 18,2% dels nois de 15 a 34 anys té aquest risc, per un 25,9% de noies.

En general s'observa que a més nivell educatiu més taxes d'ocupació i sous més grans, segons es desprèn de l'informe joves i mercats de treball del Ministeri de Treball .

L'ocupació jove també es caracteritza per patir taxes de temporalitat més grans respecte a la població general. Amb la reforma laboral del R. D - llei 32/2021, el tipus de contractació s'ha transformat. Segons dades del juliol del 2023, el 39,5 % dels contractes de joves de 16 a 24 anys van ser indefinits, tot i que en molts casos un contracte indefinit no garanteix l'estabilitat a l'ocupació.

Entre 2017 i 2022, el nombre de joves catalans que estudien ha augmentat del 35% al 43%, segons l'Enquesta a la Joventut. Tot i així, hi ha grans diferències en funció dels ingressos i del nivell d'estudis dels seus pares. Només el 4,9% dels joves que pateixen risc de pobresa assoleixen estudis universitaris, mentre que entre els que no tenen aquest risc, fins el 30,4% dels joves arriben a estudiar a la universitat. I pel que fa a l'origen social, el 14,8% dels joves assoleixen estudis universitaris quan el nivell formatiu dels progenitors és baix, mentre que entre els joves amb progenitors amb estudis superiors, fins el 34,5% arriben a la universitat.

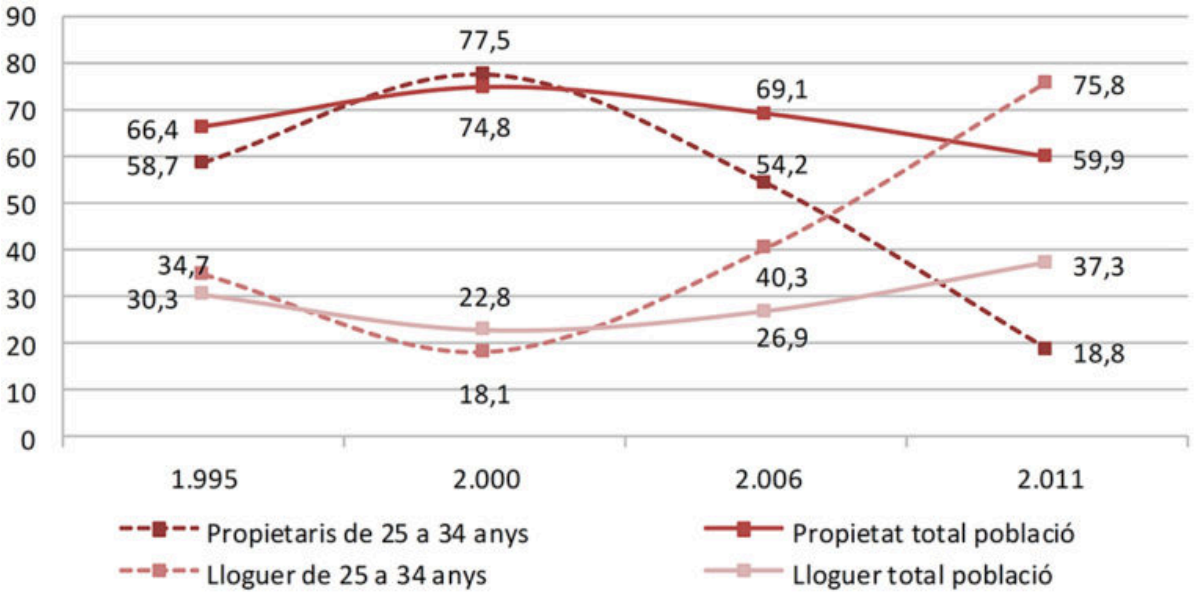
Accés a l'habitatge

L'accés a l'habitatge és un dels **problemes socials principals que enfronta el nostre país, un factor generador de desigualtat i element clau en l'anàlisi del risc de pobresa** de la població i, per tant, en el seu abordatge.

L'encariment de l'habitatge a Espanya durant la darrera dècada canvia les tendències en el règim de tinença d'habitatge. El règim de tinença de lloguer, segons les darreres dades d'Eurostat, ha passat de representar del 20,3% de la població l'any 2011 al 24,7% l'any 2023. Entre el 2011 i el 2023 la residència en habitatges de lloguer s'ha incrementat un 21,6%.

A Catalunya, des dels 2000 també hi ha hagut una inversió en el règim de tinença majoritari, almenys a la ciutat de Barcelona. Així si els joves solien accedir en règim de propietat (77,5% l'any 2000) ara ho fan principalment en lloguer (75,8% l'any 2011). El 2012 a Catalunya un 54% dels joves accedeix a l'habitatge en règim de lloguer i un 40% de compra (Fig. 8).

Fig. 8 Evolució del règim de tinença de l'habitatge de la població. Barcelona. 1995-2011. Percentatge.

Font: Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 1995, 2000, 2006 i 2011

A les llars de persones d'entre 16 i 29 anys, el percentatge de residents en habitatges de lloguer s'ha incrementat fins al 48,7%. En el rang d'edat d'entre 30 i 44 anys també s'ha produït un increment significatiu, passant del 17,1 % el 2006 al 29,6 % el 2023.

El 2023, el 30,6% de la població que resideix en habitatges en règim de lloguer a preu de mercat, destinaven més del 40% dels seus ingressos al pagament de la mateixa, cosa que se situa al voltant de 10 punts per sobre de la mitjana de la Unió Europea. Són les persones d'entre 16 i 24 anys, i de 35 a 49 anys els que més percentatge de la seva renda disponible dediquen a sufragar els costos del seu habitatge (Fig. 9).

Alhora, el preu del lloguer ha experimentat un increment molt significatiu en els darrers anys. Entre el 2015 i el 2022, el preu del lloguer s'ha incrementat un 25,2%, registrant en alguns àmbits territorials creixements que superen el 50% en aquest període. El reduït parc d'habitatge social a Espanya que només arriba al 2,5% de les llars no té un impacte perceptible en la millora d'una situació totalment disfuncional.

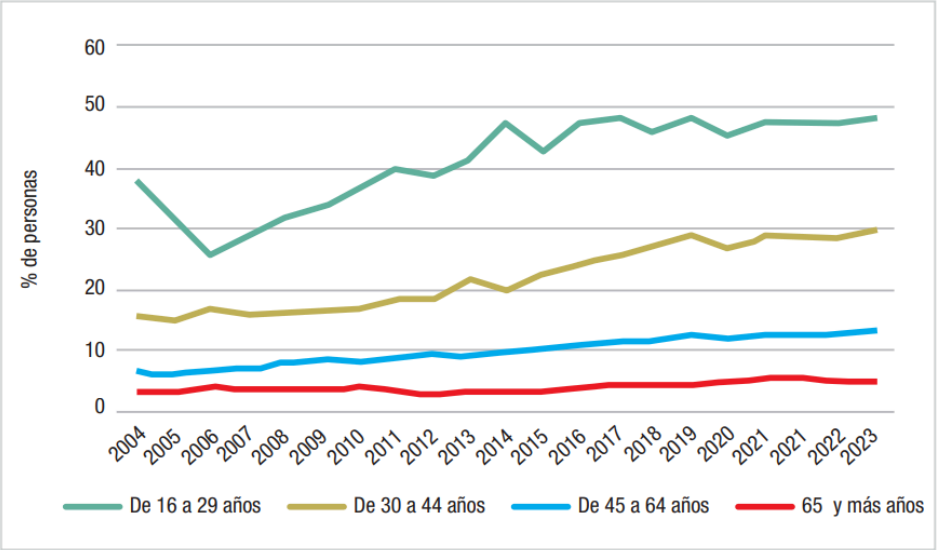
Catalunya segueix la mateixa tendència que Espanya. L'any 2022 una de cada deu llars catalanes va destinar un 40% o més de la seva renda a fer front als costos de l'habitatge, incloent-hi el lloguer o la hipoteca, l'aigua, l'electricitat, el gas o la calefacció.

A Catalunya el parc públic destinat a lloguer social representa aproximadament l'1,7% del total i el Pla territorial sectorial d'habitatge, el full de ruta de les polítiques d'habitatge per als pròxims vint anys, apunta la necessitat d'ampliar-lo fins al 10% en els municipis que tinguin més demanada, per equiparar-lo amb la mitjana de la Unió Europea (molt lluny d'estats com els Països Baixos, on el lloguer social arriba al 34% del total).

Fig 9 Població en règim de lloguer i edat

Font: [l'Examen nacional voluntari 2024 sobre la implementació de l'agenda 2030]

GRÁFICO 7. POBLACIÓN EN ALQUILER A PRECIO DE MERCADO POR RANGO DE EDAD.

Fuente: Encuesta de Condiciones de Vida. INE

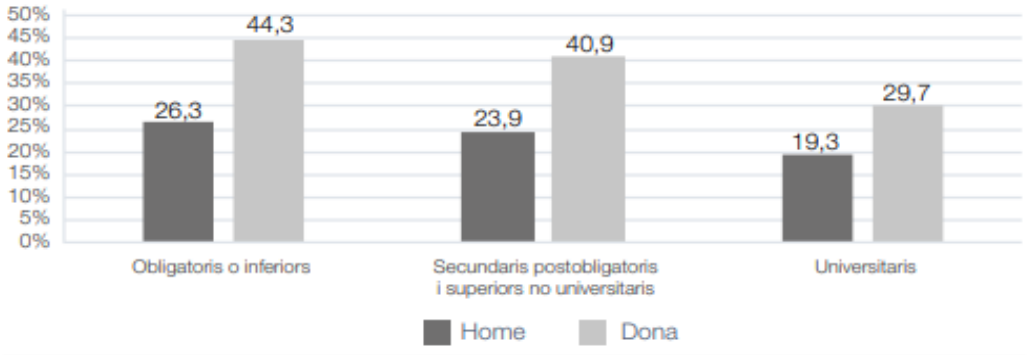
Benestar y salut mental de la joventut

L'informe del 2024 "Salut mental, joventut i desigualtats" mostra que fins a un 31,2 % de les persones d'entre 15 i 34 anys enquestades pateix malestar emocional, però hi ha una gran variabilitat en funció del sexe (les dones tenen taxes més altes de malestar emocional que els homes en les mateixes condicions) i d' altres determinants de desigualtat, com els factors econòmics, laborals i residencials:

El nivell d'estudis influeix en el grau de benestar de la juventud (Fig. 10). Font "Salut mental, joventut i desigualtats"

Fig. 10 Benestar i nivell d'estudis

GRÀFIC 5. Malestar emocional (índex WHO-5) segons el nivell d'estudis, per sexe. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

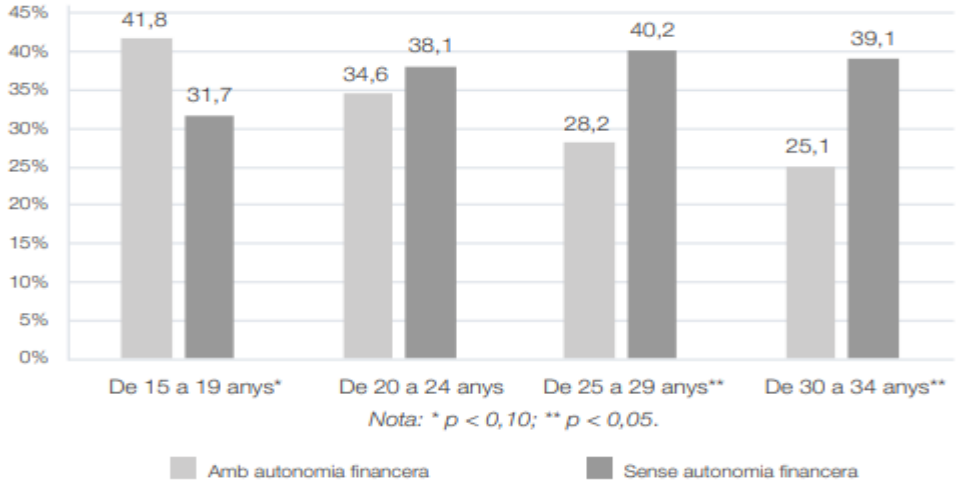
Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

També afecta al benestar el grau d'autonomia financera (Fig 11). Mentre que el 24,1 % de les persones de 30 a 34 anys emancipades pateixen malestar emocional, en els joves de la mateixa franja d'edat que no s'han emancipat, el valor augmenta dins el 35,6 %.

El 61,8 % de les dones i el 46,3 % dels homes amb dificultats financeres pateixen malestar emocional, mentre que només el pateixen el 26,3 % de les dones i el 17,5 % dels homes que no declaren cap dificultat financera. I, pel que fa als efectes de la precarietat, el 49,1 % de les dones i el 24,5 % dels homes que presenten trajectòries laborals més precàries pateixen malestar emocional, en contrast amb el 20,4 % de les dones i el 15,3 % dels homes que presenten trajectòries laborals estables (Fig.12).

Fig. 11 Benestar i autonomia financera

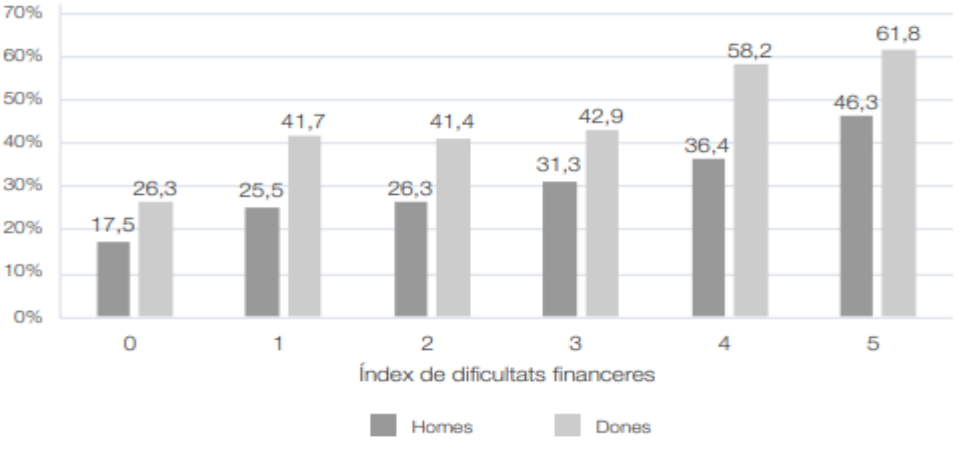
GRÀFIC 11. Malestar emocional (índex WHO-5) segons l'autonomia financera,[11] per grup d'edat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Fig. 12 Benestar i dificultats financeres

GRÀFIC 12. Malestar emocional (índex WHO-5) segons l'índex de dificultats financeres (escala de 0 a 5), per sexe. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

Un futur incert i amb dificultats

Tot i la millora del nivell educatiu i de l'ocupació dels darrers anys, les dades mostren que ni l'educació ni l'ocupació són suficients per accedir a l'habitatge. Malgrat les millores en les condicions de l'ocupació, persisteix la desigualtat. Les condicions d'inestabilitat i els salaris baixos desemboquen en una manca d'autonomia econòmica i, per tant, en la impossibilitat d'emprendre un projecte de vida independent.

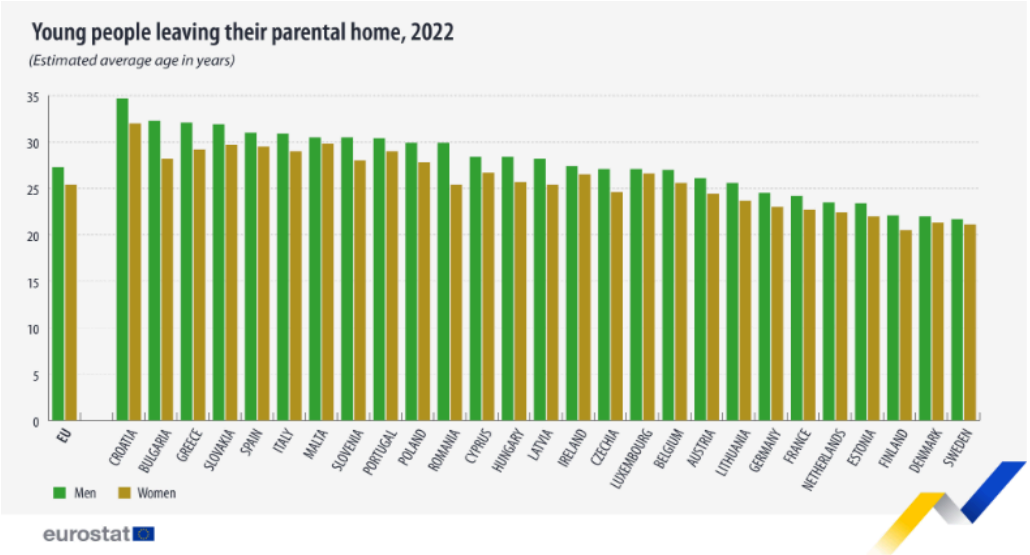
Aquesta precarietat sumada a la inflació i a l'augment constant del preu de l'habitatge dificulta l'emancipació juvenil a Espanya. La diferència en l'edat d'emancipació juvenil respecte al conjunt de la UE és de més de tres any (Fig 13 i 14).

Segons El "Estudio de prospección estratégica sobre empleo y juventud en España encargado por Ayuda y Acción", aquesta conjuntura econòmica es mantindrà durant aquesta dècada i el percentatge de població que viu amb els seus progenitors s'incrementarà gairebé un punt el 2030. No obstant això, segons aquest estudi, si s'apliquessin les recomanacions i les polítiques proposades, el percentatge podria reduir-se fins a vuit punts. La Generalitat de Catalunya també ha publicat la seva Estratègia de lluita contra la pobresa infantil a catalunya 2024-2030.

Des del punt de vista demogràfic, en una societat que envelleix la proporció de joves respecte al total de la població va baixant: el 2007 la joventut (16-29 anys) representava un 42,8 % de la població i el 2023, el 37,6%. En 16 anys el percentatge de joves ha disminuït un 5,2%. Aquest envelliment tindrà un impacte en la distribució pressupostària i en els costos dels serveis essencials: educació, sanitat, serveis de cures i pensions. El manteniment i la sostenibilitat dels serveis essencials i universals de qualitat i els possibles ajustaments que es requereixin en un futur és una altra de les incerteses que generen debat i posicionaments molt dispars a la societat.

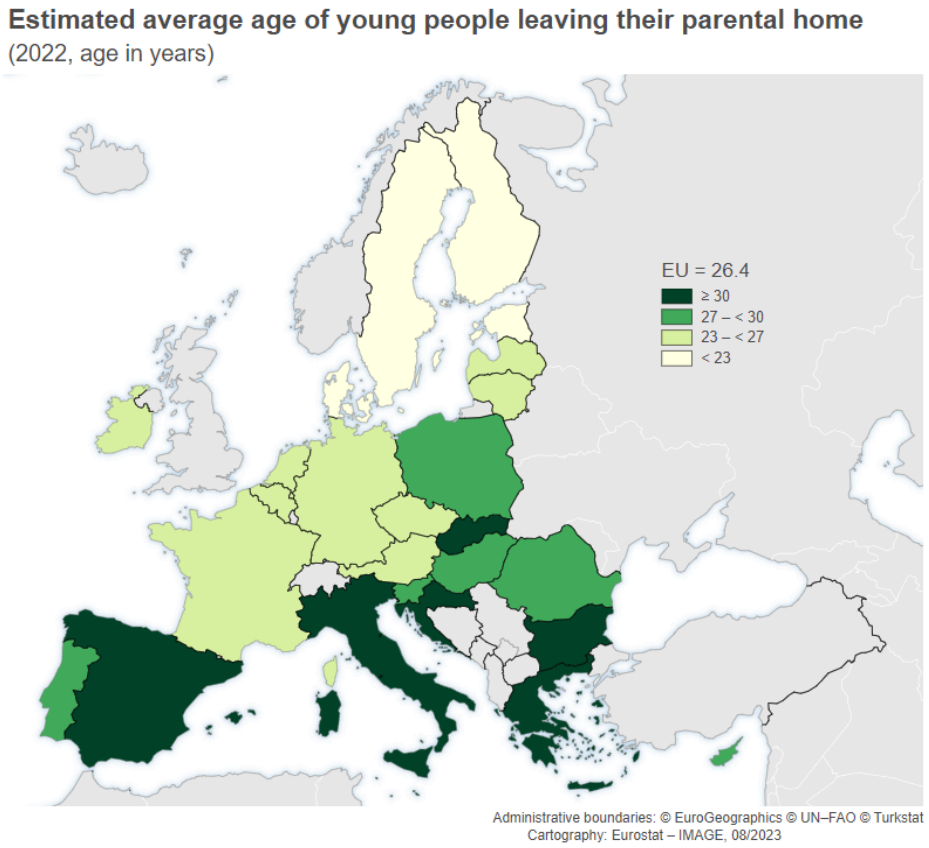
Fig 13 Edat d'emancipació dels joves a la UE

Font : Eurostat

Source dataset: yth_demo_030

Fig. 14. Edat d'emancipació dels joves a la UE

Font : Eurostat

PROPOSTES

Calen nous marcs polítics per solucionar els problemes més urgents que recauen sobre els joves per ajudar a augmentar la proporció de joventut independitzada.

L'accessibilitat a l'habitatge requereix un conjunt d'accions en diversos fronts, entre els quals hi ha la necessitat d'incrementar i millorar l'oferta d'habitatge, especialment augmentar el parc públic d'habitatges destinat al lloguer, crear bosses d'habitatge assequible, mesures per reduir l'especulació i adaptar la política d'habitatge a les particularitats de cada territori, fins i tot a nivell de barri .

Però, més enllà del problema de l'habitatge, hi ha altres problemes a resoldre que no són menors: tornem a la qüestió tractada al començament d'aquest capítol: **la reducció de la pobresa i l'eliminació de la carència material severa. El tema de la desigualtat** està implícitament molt relacionat amb la pobresa, la precarietat, el grau de benestar i els recursos per començar una vida autònoma, en resum, amb la igualtat d'oportunitats. També en aquests temes calen nous marcs polítics. Ja s'ha comentat els resultats decepcionants de una mesura tant esperada com era l'Ingrés Mínim Vital.

Al capítol següent sobre Innovació social per afrontar els reptes del futur introduirem aquesta necessitat de repensar nous marcs polítics, noves actuacions que ens ajudin a superar aquests reptes sistèmics i, alguns, crònics.

Anar al començament

8. INNOVACIÓ SOCIAL PER AFRONTAR ELS REPTES DEL FUTUR

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

La cita d'Albert Einstein "Si busques resultats diferents no facis sempre el mateix" ens adverteix de la impossibilitat de superar els problemes ambientals i socials generats pel nostre model socioeconòmic si apliquem les mateixes solucions de sempre. No trobarem solució al consum excessiu de recursos exhauribles, a l'emissió de gasos d'efecte hivernacle, a la contaminació de les nostres aigües, a la degradació de les nostres terres o a la desigualtat i a la pobresa cròniques, aplicant les mateixes polítiques públiques que hem aplicat fins ara.

Les polítiques que s'apliquen habitualment per resoldre problemes socials enquistats (pobresa, desigualtat i precarietat) o problemes ambientals cada vegada més pertorbadors (desertificació, canvi climàtic, incendis…) han mostrat les seves limitacions en els resultats. És en aquest context de cerca de solucions, que arriba el moment de la innovació social, de provar noves propostes polítiques, experimentar noves iniciatives i replicar els casos d'èxit. Aquesta innovació requerirà proves pilot i monitoratges per avaluar-ne els resultats i l'eficàcia, i, en cas d'èxit, escalar-les.

Millorar l'eficiència, aplicar les mesures d'economia circular com ho fem actualment o desplegar les energies renovables no ens portaran per si mateixes a un sistema econòmic que s'ajusti als límits planetaris. L'efecte Jevons demostra que l'augment de l'eficiència en l'ús de materials o d'energia mai no ha significat a la llarga la reducció del consum. Malgrati totes les mesures d'economia circular que ja fa anys que s'apliquen a Europa, la fracció de materials reutilitzats, el flux total de materials que alimenten la nostra economia està estancat en xifres properes a l'11% des de fa una dècada. El desig de desmaterialitzar l'economia és només això, un desig que les lleis de la termodinàmica demostren que mai no passarà.

No podem construir el sistema sostenible del futur amb els mateixos vímets amb què hem construït el sistema insostenible del present. Hi ha problemes socials (pobresa, desigualtat, precarietat, atur) que anem arrossegant des de fa dècades i que es resisteixen a millorar o desaparèixer convertint-se en crònics. Els problemes mediambientals i climàtics aniran aguditzant-se si no es prenen les mesures radicals i urgents que requereixen. Posar solució a aquests reptes implica provar noves fórmules o polítiques innovadores.

Per avançar en aquesta transició indispensable no hi ha més solució que assajar experiències noves, que aprendre de la prova i l'error, que replicar les experiències que han donat resultats esperançadors o experimentar noves propostes de solució a petita escala per estendre-les quan els resultats són positius .

Hi ha moltes propostes d'innovació social que encara no han estat provades tot i saber que les polítiques actuals no han demostrat ser eficaces per resoldre els problemes sistèmics que es repeteixen. Per què encara hi ha elevats percentatges de persones en risc de pobresa o exclusió social a les societats riques com la nostra? Per què malgrat totes les energies renovables que anem generant, les nostres emissions no disminueixen al ritme que ho haurien de fer? Per què no som capaços d'abandonar les energies fòssils quan sabem que ens perjudiquen? Per què deixem que la nostra terra es degradi i es desertifiqui

quan coneixem les solucions per regenerar-la? Per què els nostres joves no es poden emancipar per manca d'habitatges a preus assequibles quan coneixem que aquest és un bé amb el qual els fons d'inversió especulen o que hi ha propietaris rendistes no residents que els acaparen?… la resposta a aquests problemes requereix aplicar noves polítiques diferents de les que s'han aplicat fins ara.

Necessitem que els responsables polítics s'arrisguin a emprendre noves iniciatives i a provar si funcionen. Hi ha un gran nombre de propostes procedents de l'economia ecològica, de l'economia estacionària, del decreixement i del postcreixement, de l'economia social, de l'economia del benestar, de l'economia del bé comú... algunes podrien ser viables i ens podrien ajudar a sortir del carreró sense sortida on ens trobem. Però per saber-ho, s'han d'assajar. Necessitem espai i valentia per innovar, però també cal l'aprovació social.

PROPOSTES

Proposem la posada en marxa d'algunes iniciatives d'innovació social, replicant casos d'èxit en altres llocs o fent proves pilot monitoritzades per conèixer el resultat d'aplicar noves fórmules en àmbits socials, agroalimentaris, energètics, constructius, de mobilitat o de treball.

Vet aquí només algunes de les propostes que ara mateix són demandades per alguns col·lectius. Algunes podrien ser viables i tenir bons resultats:

How popular are post-growth and post-capitalist ideas?

Necessitem un governador del Banc d'Espanya conscient de l'emergència climàtica i social

Les Zones de Baixes Emissions són necessàries i urgents per reduir emissions i protegir la salut

Models alternatius d'accés i tinença de l'habitatge

Manifest d'entitats socials en defensa del Pla Pilot de la Renda Bàsica de Catalunya

Hi ha solucions per superar el canvi climàtic. Posem-nos en marxa

La declaració de la cimera de Berlín: reconquerir el poble

Gravar les grans fortunes per finançar la transició ecològica i social

Proposta de la societat civil per a una llei de gestió de recursos de la UE

Les polítiques de suficiència s'han d'integrar urgentment a la nova agenda estratègica de UE

Full de ruta cap al canvi de model econòmic i de governança per a Europa

El full de ruta per a la reducció comença per gestionar el pressupost de carboni

Más viajes en tren, menos emisiones. Bases para doblar la demanda del ferrocarril en España.

Decálogo Ferroviario de Acciones públicas para la presentación de la Alianza.

Pla de Xoc per a la transició ecosocial (XJC)

Anar al començament

9. UNA GOVERNANÇA MÉS ENFOCADA EN ELS REPTES DEL FUTUR. AMPLIAR ELS PRINCIPIS DEMOCRÀTICS I LA CAPACITAT INNOVADORA

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

Tenir en compte els drets de les generacions futures obliga a fer canvis en la governança i en la manera de treballar:

Desenvolupar i implementar processos que permetin una coordinació més estreta entre les polítiques sectorials per identificar interaccions potencials i impactes a llarg termini d'unes polítiques amb les altres. L'Agenda 2030 és la representació del compendi de totes les polítiques públiques i de la seva interconnexió. Per tant, no es pot deslligar de l'avaluació d'aquestes polítiques ni de la visió de futur necessària per a la concreció de les fites que es volen assolir. Per això, La governança de l'Agenda 2030 ha de tenir un lideratge fort, tant per impulsar l'assoliment d'objectius i fites, com per coordinar les accions dels diferents departaments competents.

De la mateixa manera que hi ha unes regles fiscals europees de dèficit i deute que limiten el nostre pressupost econòmic anual, també existeix la regla climàtica de no excedir el 1,5º de temperatura i que es tradueix en no superar el nostre pressupost de carboni. Aquest pressupost limita els gasos d'efecte hivernacle que Catalunya pot generar en totes les seves activitats. Per tant s'ha de tenir present a l'hora de planificar qualsevol despesa o a l'hora d'aprovar qualsevol norma que tingui un impacte en el clima.

El retiment de comptes i la creació de vies de comunicació i de participació ciutadana són una característica de les democràcies de qualitat i ajuden a augmentar la confiança en la política i els polítics i la implicació de la societat amb la cosa pública.

Ampliar els canals i les noves formes de participació entre ciutadans i administracions, tant pel que fa a l'elaboració de lleis com a l'elaboració de plans i estratègies. Impulsar nous canals de participació democràtica. La co-creació de visions de futur i els mètodes de deliberació faciliten l'abordatge dels dilemes polítics complexos amb millor informació i més legitimitat social. Alhora, són una via d'implicació i de compromís polític dels ciutadans.

Aprofundir i normalitzar l'ús del treball i de les metodologies de prospectiva estratègica existents al cicle polític, de manera que s'integrin al pla de treball i al pressupost anuals, inclòs l'aprenentatge a partir de models i escenaris de futur per a la presa de decisions a llarg termini.

Dur a terme iniciatives d'innovació social que puguin ajudar a trobar solució a alguns problemes socials que arrosseguem de fa dècades sense un signe clar de solució, o als nous problemes ambientals per als quals no tenim encara una fórmula prou eficaç de fer-los front. Aquestes experiències d'innovació requeriran proves pilot i monitoratges per avaluar-ne els resultats i l'eficàcia, i, en cas d'èxit, poder implementar-les a més gran escala.

L'Agenda 2030 és la representació del compendi de totes les polítiques públiques i de la seva interconnexió. Per tant, no es pot deslligar de l'avaluació d'aquestes polítiques ni de la

visió de futur necessària per a la concreció de les fites que es volen assolir. Per això, La governança de l'Agenda 2030 ha de tenir un lideratge fort, tant per impulsar l'assoliment d'objectius i fites, com per coordinar les accions dels diferents departaments competents.

Tal com explicavem en el Capítol 3 , Actualment el Govern de la Generalitat no elabora els informes anuals sobre el progrés en el compliment dels ODS. Els únics informes periòdics relacionats amb els ODS son els realitzats per CADS que es un Consell Assessor amb la finalitat de donar suport als òrgans responsables de l'Agenda 2030 del Govern, però l'impuls de la implementació de l'Agenda 2030 no és la seva responsabilitat, ni tampoc la coordinació entre Departaments. Actualment no s'aprecia cap compromís del Govern en el seguiment del progrés de l'Agenda 2030.

La governança de l'Agenda 2030 ha de tenir un lideratge fort. L'Agenda 2030 és la representació del compendi de totes les polítiques públiques i de la seva interconnexió. Per tant, no es pot deslligar de l'avaluació d'aquestes polítiques ni de la visió de futur necessària per a la concreció de les fites que es volen assolir. El Departament de Presidència integra dintre dels seus àmbits d'actuació l'avaluació de l'impacte de les normes –ex ante i ex post, l'Anàlisi i Prospectiva i té capacitat de coordinar tots els departaments. Per tots aquests motius, el Departament de Presidència és el que millor pot liderar la governança de l'Agenda 2030 i responsabilitzar-se del seu compliment.

De la mateixa manera que hi ha unes regles fiscals europees de dèficit i deute que limiten el nostre pressupost econòmic anual, també existeix la regla climàtica de no excedir el 1,5º de temperatura i que es tradueix en no superar el nostre pressupost de carboni. Aquest pressupost limita els gasos d'efecte hivernacle que Catalunya pot generar en totes les seves activitats. Per tant s'ha de tenir present a l'hora de planificar qualsevol despesa o a l'hora d'aprovar qualsevol norma que tingui un impacte en el clima.

Ens cal tenir un full de ruta de reducció d'emissions coherent amb el pressupost de carboni de Catalunya. Això es tradueix en definir el límit d'emissions de cada sector econòmic per tal que la suma de tots els sectors no superi aquest pressupost de carboni.

El nostre sistema democràtic està passant un moment de debilitat. A les dificultats dels nostres poders públics per donar resposta satisfactòria als principals reptes –socials, mediambientals i convivencials– que enfrontem col·lectivament, se li uneix la percepció cada cop més generalitzada i estesa a la ciutadania, que aquests poders públics no representen adequadament els seus interessos, ni escolten ni canalitzen les inquietuds i les opinions. Aquest clima de desafecció, especialment present entre la població més jove i els col·lectius més vulnerables, es tradueix en un qüestionament del propi sistema democràtic i de la representativitat dels poders i les institucions públiques democràticament constituïdes.

Davant aquesta resposta insuficient i aquesta crisi de confiança i representativitat, l'única estratègia és apostar per més i millor democràcia. Això suposa institucions més compromeses amb la transparència, la inclusió, la participació i el retiment de comptes.

Les polítiques que s'apliquen habitualment per resoldre problemes socials enquistats (pobresa, desigualtat i precarietat) o problemes ambientals cada vegada més pertorbadors (desertificació, canvi climàtic, incendis…) han mostrat les seves limitacions en els resultats.

És en aquest context de cerca de solucions, que arriba el moment de la innovació social, de provar noves propostes polítiques, experimentar noves iniciatives i replicar els casos d'èxit. Aquesta innovació requerirà proves pilot i monitoratges per avaluar-ne els resultats i l'eficàcia, i, en cas d'èxit, escalar-les.

PROPOSTES

Propostes de reforç o creació d'institucions i impuls d'iniciatives:

1. **Proposem que la governança i l'impuls del compliment de l'Agenda 2030 siguin responsabilitat del Departament de Presidència** ja que lidera tant l'avaluació de l'impacte de les normes –ex ante i ex post, com l'Anàlisi i Prospectiva. l'Agenda 2030 és la representació del compendi de totes les polítiques públiques i de la seva interconnexió, per tant, no es pot deslligar de l'avaluació d'aquestes polítiques ni de la visió de futur necessària per a la concreció de les fites que es volen assolir.

2. **Establir una vinculació entre el pressupost de carboni de Catalunya i l'activitat política amb impacte climàtic, ja sigui en forma de plans de despesa, inversions, estratègies o normatives.** Totes les polítiques han de tenir una mesura de l'impacte climàtic i els pressupostos de la Generalitat i també de les administracions locals han de tenir un sostre estimat d'emissions.

3. **Definir un full de ruta de reducció d'emissions de cada sector econòmic, de forma que el sumatori dels GEH de tots els sectors sigui coherent amb el pressupost de carboni de Catalunya.**

4. **Utilització de la prospecció estratègica i de co-creació de futurs en l'exploració dels futurs plausibles per anticipar-se als problemes que afectaran les generacions futures** i plantejar les millors polítiques per superar-los. Aquests exercicis de prospectiva de futur, **s'han de fer conjuntament amb els ciutadans** per aconseguir la màxima repercussió social i ajudar a posar en marxa els canvis que la nostra societat necessita.

5. **Impulsar nous canals de participació democràtica basats en mètodes de deliberació,** per abordar els dilemes polítics complexos amb millor informació i més legitimitat social: assemblees ciutadanes, panells, jurats i referèndums són eines d'aprofundiment democràtic ia alhora una via d'implicació i de compromís polític dels ciutadans.

6. **Impulsar iniciatives d'innovació social, replicant casos d'èxit** en altres llocs o fent **proves pilot monitoritzades** per conèixer el resultat d'aplicar noves fórmules en àmbits socials, agroalimentaris, energètics, constructius, de mobilitat o de treball. Algunes d'aquestes noves fórmules podrien ser viables i escalables.

Anar al començament

ANNEX 1 : EXEMPLES DE PROPOSTA DE MILLORA A LES ESTRATÈGIES, PLANS I INFORMES DE RESULTATS

Aquest apartat recull alguns exemples de plans i estratègies de polítiques públiques que o bé són impossible d'avaluar perquè no tenen objectius clars a aconseguir o manquen de metes avaluables definides i calendarisades o bé, disposant d'objectius i metes, no se n'ha fet el seguiment (avaluació ex-post o intermèdia) de la seva implementació:

PROGRÉS EN EL COMPLIMENT DE L'AGENDA 2030

El Pla nacional per la implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya identifica els compromisos del Govern en relació a cadascun dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de Nacions Unides i de les seves respectives fites. Aquests compromisos s'han d'entendre com a objectius programàtics que permeten avançar en l'assoliment dels ODS a partir del conjunt de polítiques públiques impulsades i gestionades pel Govern de Catalunya. Per això és necessària l'avaluació intermèdia o *ex post* d'aquestes polítiques integrades amb els ODS per conèixer-ne l'efectivitat. Per això són necessaris els passos següents:

- 1º Establiment de metes concretes, mesurables i calendarisables per poder fer una avaluació del compliment dels compromisos.

- 2º Ampliar en alguns ODS els indicadors de resultats d'impacte dels seus efectes relacionats amb la sostenibilitat ODS 12,13,14,15,17 per poder fer el seguiment del progrés real. (Comparar amb els indicadors utilitzats en aquest article *https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921800922001525*)

- 3º Realizar una evaluació intermèdia del "Pla Nacional per a la Implementació de l' Agenda 2030" i dels compromisos establerts i detallats a l'Annex al Pla Nacional per a la Implementació de L'agenda 2030 a Catalunya

ECONOMÍA CIRCULAR

Full de ruta de l'economia circular a Catalunya 2030 y del Pla d'acció 2024-2026

El Full de Ruta de l'Economia Circular a Catalunya prévu una avaluació integral triennal i el Pla d'acció 2024-2026 del Full de Ruta defineix per cada línia d0actuació, un conjunt d'indicadors que han de permetre valorar si les accions previstes s'han portat a terme degudament. Però d'aquests indicadors, no n'hi ha cap que sigui un indicador de l'efectivitat real de les polítiques que és la reducció del la petjada ecològica deguda al nostre sistema de consum i producció. No és suficient avaluar si el pla s'ha portat a terme tal i com es va concebre, perquè el que interessa conèixer és l'impacte esperat en l'assoliment dels objectius previstos, és a dir, si ha accelerat la transició cap a una economia més circular.

Anar al començament

ANNEX 2: GUIES PER A L'AVALUACIÓ DE LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES

1. **Guies i llei d'avaluació de polítiques de l'IEPP**

   Guies metodològiques d'Institut d'Avaluació de Polítiques Públiques (IEPP)

2. **Guia d'avaluació d'impacte sobre el medi ambient del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme**

   Guia per a l'avaluació del compliment del principi de no causar un perjudici significatiu (DNSH) . Do No Significant Harm al medi ambient en relació amb la Inversió.

3. **Guia sobre estudis d'impacte de la UE**

   a. European Commission Staff Working Document : Better Regulation Guidelines.

   b. European Commission. Better regulation: toolbox .

      Avaluació prèvia per a detecció d'impactes: **eina núm. 18 "Identification of Impacts"** Better Regulation Toolbox de la Comissió UE

      Avaluació dels diferents tipus dimpactes es podran utilitzar les **eines nº18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 i 35** de "Better Regulation Toolbox de la Comissió Europea. " per a l' **avaluació dels impactes en els diferents sectors, inclosos els transfronterers i els ambientals** .

4. **Guia sobre Anàlisi de Cost i Beneficis**

   Anàlisi ambientals de costos i beneficis de l'OCDE.

5. **Guies sobre Coherència Política**

   a. Better Policies for Sustainable Development 2016 *A New Framework for Policy Coherence*

   b. Methodology for SDG-indicator 17.14.1: Mechanisms in place to enhance policy coherence for sustainable development

   c. Workshop Enhancing policy coherence for development EU .

   d. Guia per implementar lenfocament de CPDS en l'avaluació de Polítiques Públiques. Sistema Integral de Coherència de Polítiques per al Desenvolupament Sostenible (CPDS) a l'Administració pública espanyola. Annex 2: taula per mesurar l'abast de l'indicador 17.14.1. Mètode desenvolupat pel PNUMA.

6. **Guia sobre l'anàlisi d'impacte normatiu**

   Guia metodològica per al'elaboració de la memòria de l'anàlisi d'impacte normatiu .

Anar al començament

ANNEX 3 EINES DE PARTICIPACIÓ

Informació sobre eines de participació deliberativa i prospecció estratègica

Co-creació/ Visualització

Three horizons: A toolkit to help you think and plan for the long-term. The Future Generations Commissioner for Wales

Future-proof policymaking Utilitzant co-creació per solving complex policy problems. ZOE Institute for Future-fit Economies

Deliberació

Citizen engagement in evidence-informed policy-making: guide to mini-publics. WHO

The Participation Playbook

Més informació:

Regne Unit

https://involve.org.uk/resources/methods

https://assets.publishing.service.gov.uk/media/66c4493f057d859c0e8fa778/futures-toolkit-edition-2.pdf

Nesta

https://media.nesta.org.uk/documents/Our_futures_by_the_people_for_the_people_WEB_v5.pdf

Gales

https://cynnalcymru.com/the-wales-we-want-national-conversation/
https://www.futuregenerations.wales/wp-content/uploads/2020/02/PHW-Three-Horizons_FINAL.pdf

SOIF

https://wcva.cymru/wp-content/uploads/2021/03/BUILDING-BETTER-FUTURES-Toolkit.pdf

The Long term Tools

https://static1.squarespace.com/static/5eb2e536e7ddf65e8cb25952/t/5f3e5375754fa93c1a097e6b/1597920137599/Long+Time+Project_Long+Time+Tools.pdf

World Café/ Open Café

https://theworldcafe.com/
https://theworldcafe.com/wp-content/uploads/2015/07/WC_InteligenciaColectiva.pdf
https://medium.com/@ayamaylidab/world-caf%C3%A9-method-conversations-that-matter-a-reflection-a99de5b0f06f
https://theworldcafe.com/wp-content/uploads/2017/11/Cafe-para-llevar.pdf

Anar al començament